

Hallituksen esitys Eduskunnalle työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistamiseen liittyväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työvoimapolitiittilakia, työllisyyslakia, työmarkkinatuesta annettua lakia ja työttömyysturvalakia. Työvoimapolitiittinen järjestelmä uudistettaisiin siten, että eri toimenpiteiden yhteensopivuus paranee, työllisyysvaikutukset tehostuvat ja työmarkkinoiden toimivuus paranee.

Työllisyyslaista ehdotetaan kumottavaksi työllistymissuunnitelmaa koskeva säännös. Työllistymissuunnitelman korvaavasta työnhakusuunnitelmasta säädettäisiin työvoimapolitiittilaisissa.

Työvoimapolitiittilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset yhteistyöstä työttömän työnhakijan kanssa. Yhteistyöllä tarkoitetaan työnhakusuunnitelman laatimista ja uudistamista sekä määräaikaisia työnhakuhaastatteluja. Ehdotuksen mukaan työttömällä työnhakijalla olisi toisaalta oikeus työnhakusuunnitelmaan ja toisaalta velvollisuus osallistua työnhakusuunnitelman tekemiseen ja työnhakuhaastatteluihin.

Työmarkkinatukilain muutoksista osa kohdistuu enimmäismäärän työttömyyspäivärahaa tai 500 päivää työmarkkinatukea saaneisiin henkilöihin. Työmarkkinatukilakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että edellä mainituille henkilöille ilman työsuhdetta tapahtuvan työharjoittelun vaihtoehtona olisi uusi

työsuhteen ajalta maksettava tukimuoto, työllistämistuesta ja työmarkkinatuesta muodostettava tuki (yhdistelmätuki). Yhdistelmätuessa työttömän työmarkkinatuki voitaisiin maksaa työnantajalle. Työnantajina voisivat toimia yhdistykset, kotitaloudet, kunnat, kuntayhtymät ja yritykset. Lisäksi edellä mainituille pitkäaikaistyöttömille ehdotetaan työharjoittelun ajalta maksettavaksi matka- ja muista ylläpitokustannuksista korvausta (ylläpitokorvaus), joka vastaisi työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ajalta maksettavaa korvausta.

Lisäksi ehdotetaan, että työstä ja työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytymisestä tai eroamisesta ilman hyväksyttävää syytä taikka muista työmarkkinarikkeistä asetettavia korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoitetta pidennetään. Työllisyyslain kunnille maksettavaa työllistämistukea koskevaa säännöstä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että normaalin työllistämistuen suuruuden kytkentä työttömyysturvalain mukaiseen peruspäivärahaan poistetaan.

Esitys liittyy valtion vuoden 1998 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1998 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4
Työvoimapolitiittisen järjestelmän sisältö	4
Passiivi- ja aktiivijärjestelmien yhteensovittaminen	5
Työvoimapalvelut	5
Työttömyysturva	5
Työmarkkinatuki	6
Työllistämistuet	6
Työttömän työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet	7
Toimeentulojärjestelmistä johdettavat oikeudet ja velvollisuudet	8
Työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet	8
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	9
2.3. Nykytilan arviointi	9
Työvoimapalvelut	9
Työmarkkinatuki	9
Tukityöllistäminen	10
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	10
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	10
3.2. Keskeiset ehdotukset	12
Työvoimapalvelut	12
Työmarkkinatuki	12
Työttömyysturva	13
Muut ehdotukset	13
Muutokset työttömän työnhakijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin	14
4. Esityksen vaikutukset	14
4.1. Taloudelliset vaikutukset	14
Vaikutukset valtion talouteen	14
Vaikutukset kuntien talouteen	16
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	16
4.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	16
5. Asian valmistelu	17
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	18
1. Lakiehdotusten perustelut	18
1.1. Työvoimapalvelulaki	18
1.2. Laki työmarkkinatuesta	19
1.3. Työllisyyslaki	23
1.4. Laki työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n muuttamisesta	23

1.5. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 13 ja 16 §:n muuttamisesta	24
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	24
2.1. Yleistä	24
2.2. Työvoimapalveluasetus	24
2.3. Työllisyysasetus	24
2.4. Asetus työmarkkinatuesta	25
2.5. Asetus työvoimatoimikunnasta ja työministeriön soveltamismääräykset	25
3. Voimaantulo	25
4. Säättämisjärjestys	25

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki työvoimapalvelulain muuttamisesta	28
2. Laki työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta	30
3. Laki työllisyyslain muuttamisesta	35
4. Laki työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n muuttamisesta	36
5. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 13 ja 16 §:n muuttamisesta	38

LIITE

Rinnakkaistekstit

1.Laki työvoimapalvelulain muuttamisesta	39
2.Laki työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta	42
3.Laki työllisyyslain muuttamisesta	50
4.Laki työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n muuttamisesta	52
5.Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 13 ja 16 §:n muuttamisesta	54

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Työministeriö asetti marraskuussa 1996 kaksi selvitysmiestä uudistamaan työvoimapolitiittista järjestelmää. Selvitysmiesten tehtäväksi asetettiin ensinnäkin esittää mahdollisimman havainnollisesti ja selkeästi järjestelmänä työttömyysturvan, työmarkkinatuen, työvoimapalveluiden, tukityön ja muiden työllisyyttä edistävien toimien muodostama kokonaisuus (työvoimapolitiittinen järjestelmä) ottaen huomioon vuoden 1997 aikana voimaan tulevat muutokset eri säädöksissä. Toisena selvitysmiesten tehtävänä oli esittää tarvittaessa ehdotuksia mainitun työvoimapolitiittisen järjestelmän kehittämiseksi ja sen eri osien yhteensovittamisen parantamiseksi siten, että työllisyysvaikutukset tehostuisivat ja työmarkkinoiden toimivuus paranisi. Ehdotuksia laadittaessa tuli ottaa huomioon työvoimapolitiikan tehokkuutta ja vaikuttavuutta koskevat tutkimukset. Kolmanneksi selvitysmiesten tehtävänä oli määritellä mahdollisimman täsmällisesti työttömien työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet. Selvitysmiehet jättivät raporttinsa työministeriölle toukokuussa 1997.

Työmarkkinoiden vaikeimpia ongelmia lähivuosina ovat muun muassa korkeatasoisen ammattityövoiman saatavuusongelmat eri aloilla ja yrityksissä, työvoiman ikääntyminen ja laaja pitkäaikaistyöttömyys. Lisäksi Suomeen uhkaa kansainvälisessä työnjaossa muodostua pysyvä eurooppalainen työttömyystasku.

Selvitystyön perusteella nykyisen työvoimapolitiittisen järjestelmän eniten korjausta vaativia ongelmia ovat järjestelmän vaikeaselkoisuus ja sen eri osien irrallisuus, passiivija aktiivitoimien yhteensopimattomuus, aktiivitoimien passivoituminen sekä passiivitoimien aktiivisuuden puute, selkeän tavoitteellisuuden hahmottomuus liiallisten painopisteiden vuoksi, työvoimatoimistojen perustehtävän, työnvälityksen jääminen sivuosaan, työttömien oikeuksien ja velvollisuuksien epäselvyys, erillisten toimenpiteiden vaikuttavuuden ongelmat sekä järjestelmään jatkuvasti tehdyt muutokset.

Selvitystyössä tehdyillä ehdotuksilla pyri-

tään nykyistä toimivampaan ja joustavampaan sekä paremmin työelämän kysyntää ja työnhakijoiden edellytyksiä ja mielenkiinnon kohteita palvelemaan työvoimapolitiittiseen järjestelmään. Selvitysmiehet ehdottavat järjestelmän eri osia integroitavaksi yhteen muun muassa uudistamalla palveluprosessia, talousarviota ja ohjausjärjestelmää sekä ohjaavaa lainsäädäntöä. Työttömien oikeudet ja velvollisuudet ehdotetaan määriteltäväksi, mikä luo pohjan myös työhallinnon palveluja viranomaistoiminnalle.

Selvitysmiesten ehdotukset on otettu huomioon valmisteltaessa valtion talousarvioesitystä vuodelle 1998. Talousarvioesityksessä todetaan, että työvoimapolitiikan toimeenpanossa toteutetaan järjestelmän uudistus vuoden 1998 alusta. Uudistuksen keskeisinä tekijöinä mainitaan muun muassa työnhaun vahvistaminen palveluprosessia uudistamalla. Entinen työllistymissuunnitelma lopetetaan. Työmarkkinatuen käyttöä aktivoidaan ottamalla käyttöön uusi yhdistelmätkuki. Talousarvioesityksessä todetaan lisäksi, että osana palveluprosessin selkiyttämistä työttömien työnhakijoiden oikeudet ja velvollisuudet on määriteltävä ja ne tehdään kaikille työnhakijasiakkaille tunnetuiksi. Osa talousarvioesitykseen sisältyvistä ehdotuksista edellyttää muutoksia lainsäädäntöön. Huomattava osa ehdotuksista ei vaadi tueksen säädöksiin tehtäviä muutoksia, vaan ne ovat toimeenpantavissa muun muassa toiminta- ja palvelumalleja muuttamalla.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Työvoimapolitiittisen järjestelmän sisältö

Työvoimapolitiittiseen järjestelmään kuuluvat passiivijärjestelmät ja aktiiviset toimenpiteet. Passiivijärjestelmiä ovat työttömyysturva, työmarkkinatuki ja työttömyyseläke. Aktiivisiin toimenpiteisiin kuuluvat kaikille työttömille tarjottavat peruspalvelut ja työvoimapolitiittiset toimenpiteet, joita yleensä kohdennetaan määrättyihin työttömien ryhmiin. Peruspalveluita ovat muun muassa

työnvälitys ja ammatinvalinnanohjaus sekä työhön ja koulutukseen hakeutumiseen liittyvä neuvonta, tiedotus ja ohjaus. Työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, työharjoittelu ja tukityöllistäminen. Työmarkkinatuki kuuluu myös aktiivisiin toimenpiteisiin, koska tuen tarkoituksena ei ole pelkästään työttömyysaikaisen toimeentulon turvaaminen.

Passiivi- ja aktiivijärjestelmien yhteensovittaminen

Suomessa passiivi- ja aktiivijärjestelmiä on kehitetty perusrakenteeltaan itsenäisinä, erillisinä kokonaisuuksina. Eräät viimeaikaiset uudistukset sisältävät kuitenkin kehityspiirteitä, joissa aktiivisia toimenpiteitä on yhdistetty toimeentuloetuuteen (työmarkkinatuki, niin sanottu koulutusvakuutus, vuorottelukorvaus). Myös työttömyysturvan rakenteellisilla muutoksilla on pyritty lisäämään työttömyysturvan työvoimapolitiittisia ohjausvaihtokuituksia siten, että muutokset tukisivat, ohjaisivat ja kannustaisivat aktiivisuuteen, työnhakuun ja työllistymisen edellytysten parantamiseen. Lisäksi kustannusten näkökulmasta usein perustellaan esimerkiksi pitkäaikaistyöttömän toimenpiteeseen osallistumista myös sillä, että passiivinen tuki muuttuu aktiiviseksi ja säästää vastaavasti passiivimenoja.

Työvoimapolvelut

Työvoimapolvelujen järjestämisestä säädetään työvoimapolvelulaissa (1005/1993) ja -asetuksessa (1251/1993) sekä työvoimapolveluihin liittyvistä etuuksista annetussa asetuksessa (1253/1993). Julkisia työvoimapolveluja järjestetään työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi. Polvelujen avulla tuetaan yksityisten henkilöiden ammatillista kehitystä ja turvataan työnantajien työvoiman saantia. Työttömälle työnhakijalle tarjotaan työvoimapolveluja riippumatta siitä, mitä toimeentuloetuutta hänelle maksetaan työttömyysajalta. Polvelut ovat ensisijaisia toimenpiteitä, joilla pyritään edistämään työttömän työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Polvelut perustuvat asiakkaan tarpeisiin ja vapaaseen valintaan.

Kaikkien työnhakijoiden yleisesti käytettävissä olevaan peruspolvelukokonaisuuteen kuuluvat työnvälitys ja siihen liittyvä neu-

vonta, ohjaus, tiedot työpaikoista ja itsepalvelumahdollisuudet sekä ammatinvalinnanohjaus ja koulutus- ja ammatittietopalvelu. Valikoiden kohdentuvia peruspolveluja ovat ammatillisen kuntoutuksen palvelut ja niihin liittyvät etuudet, ammatinvalinnanohjaukseen liittyvät etuudet, vajaakuntoisten työhönsijoituksen tukeminen ja liikkuvuusavustukset. Polveluihin liittyviä etuuksia myönnetään työvoimapolitiittisen harkinnan perusteella.

Työttömyysturva

Työttömyyspäivärahan tarkoituksena on turvata työttömän toimeentuloa työnhaun aikana ja korvata työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä. Työttömyysturva-etuuksia sääntelee työttömyysturvalaki (602/1984). Työttömyyspäivärahaa maksetaan työkykyiselle työttömälle työnhakijalle ansioon suhteutettuna päivärahana (ansiopäiväraha) tai peruspäivärahana. Ansiopäivärahan piiriin pääseminen edellyttää 43 viikon työssäoloehdon täyttämistä kahden vuoden aikana ja työttömyyskassan jäsenyyttä työssäoloehdon täyttämisaialta. Myös peruspäivärahan piiriin pääseminen edellyttää 43 viikon työssäoloehdon täyttämistä.

Työttömyyden keston rakenteen muutos on vaikuttanut olennaisesti myös työttömyysturvajärjestelmään. Työttömyysturvajärjestelmä on alunperin tarkoitettu turvaamaan työttömän toimeentuloa tilapäisen ja lyhytaikaisen työnhaun aikana. Järjestelmä on 1990-luvun laman aikana saanut työttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvun seurauksena yhä enemmän yleisen toimeentulojärjestelmän piirteitä. Samalla järjestelmän yhtymäkohdat ja vaikutukset työvoimapolitiikkaan ja työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin ovat korostuneet.

Vuoden 1997 alusta toteutetun työttömyysturvauudistuksen tavoitteet ja muutokset liittyvät olennaisesti työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Työttömyysturvan saamisedellytyksiä muutettiin vuoden 1997 alusta voimaan tulleella työttömyysturvalain muutoksella (666/1996). Työssäoloehto pidennettiin 26 viikosta 43 viikkoon, niin sanotun paluuehdon tarkastelujakso pidennettiin kahdeksasta kuukaudesta 24 kuukauteen ja palkan määrittäminen sidottiin työssäoloehdon täyttävään työhön.

Työttömyysturvauudistuksen taustalla oli pyrkimys vähentää työttömyysturvan ja työ-

voimapolitiittisten toimenpiteiden työmarkkinoiden vinoutumiseen ja passiivisuuteen ohjaavia yhteisvaikutuksia. Työttömyysturvan paluuehdon pidentämisen jälkeen paluuehdon täyttämiseen voi ja usein käytännössä täytyykin lukea muutakin työtä kuin tuki-työllistämistä. Muutoksen tarkoituksena on edistää aktiivista työnhakua ja lyhytaikaisten töiden vastaanottamista.

Työmarkkinatuki

Työttömyysturvajärjestelmää uudistettiin rakenteellisesti vuoden 1994 alusta. Keskeinen rakenteellinen muutos on se, että työttömyysturvaa maksetaan sellaisten työttömien toimeentulon turvaamiseksi, joiden toimeentulo perustuu toiselle tehdystä työstä saatavaan palkkatuloon tai yritystoiminnasta saatavaan tuloon. Työttömyysturvajärjestelmä muutettiin näin ollen työelämästä työttömäksi jääneiden palkansaajien ja yrittäjien tueksi. Työttömyysturvaa maksettiin ennen uudistusta peruspäivärahan muodossa ilman työhistoriaa työmarkkinoille tuleville työttömille. Peruspäivärahaa maksettiin lisäksi ilman kestoraajoituksia. Järjestelmää muutettiin siten, että myös peruspäivärahan saamisen edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen. Samalla peruspäivärahaan säädettiin 500 päivän enimmäiskesto.

Työttömyysturvan muutoksiin liittyen tuli vuoden 1994 alusta voimaan työttömyysturvasta erillinen työmarkkinatukijärjestelmä. Työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaan työmarkkinatukea maksetaan niille työttömille, jotka ovat työttömyysturvan ulkopuolella. Tuen piirissä ovat ensi kertaa työmarkkinoille tulevat nuoret (eivät täytä työssäoloehdot) ja ne työttömät, joiden oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt enimmäiskeston tultua täyteen.

Työmarkkinatukijärjestelmä on tarkoitettu edistämään ja parantamaan työttömän työmarkkinoille sijoittumista toimenpiteillä, joiden ajalta toimeentulo turvataan työmarkkinatuella. Työmarkkinatuen alkuperäisenä tarkoituksena on työttömän toimeentulon turvaamisen lisäksi toimia työvoimapolitiittisten toimenpiteiden aikaisena tukena. Työmarkkinatuen saajalla on oikeus saada työmarkkinatukea osallistuessaan työharjoitteluun työpaikalla. Työmarkkinatuella työharjoittelun enimmäiskesto on 18 kuukautta. Työtön voi osallistua työmarkkinatuella työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen sekä

ammatinvalinnanohjaus- ja kuntoutustoimenpiteisiin. Koulutuksen ajalta maksetaan työmarkkinatuen lisäksi kulukorvauksia.

Työmarkkinatukijärjestelmää on muutettu siten, että vailla ammatillista koulutusta oleva alle 25-vuotias työtön ei pääsääntöisesti voi saada työmarkkinatukea muutoin kuin osallistuessaan työharjoitteluun tai koulutukseen työmarkkinatuella. Muutokset tulivat alle 20-vuotiaiden osalta voimaan vuoden 1996 alusta ja 20-24-vuotiaiden osalta vuoden 1997 alusta. Alle 25-vuotiaita koskevien rajoitusten taustalla on tavoite siirtää painopistettä aktiivisiin, nuorten työllistymistä parantaviin toimenpiteisiin passiivisen toimeentulotuen sijaan. Työmarkkinatuki on nuorten kohdalla muuttunut tavallaan vastikkeelliseksi. Nuoren on työmarkkinatuen piiriin pääsemiseksi joko koulutettava itseään tai hänen on osallistuttava työmarkkinatuella järjestettäviin toimenpiteisiin.

Työmarkkinarikkeistä, kuten työstä kieltäytymisestä ilman pätevää syytä asetetaan työmarkkinatuesta annetun lain 20 §:n 1 momentin viittaussäännöksen mukaan kolmen, kuuden tai kahdeksan viikon korvaukseton määräaika samoin perustein kuin työttömyysturvajärjestelmässä. Lisäksi työmarkkinatuen saaja, joka toistuvasti kieltäytyy työharjoittelusta ja ammatinvalinnanohjaus- ja kuntoutustoimenpiteistä tai ilman pätevää syytä keskeyttää työvoimapolitiittisen toimenpiteen, ei ole oikeutettu tukeen kuuden viikon ajalta. Samoin työttömyysturvalain 11 §:ssä tarkoitettu kahdeksan viikon työssä- tai koulutuksessaolovelvoite voidaan asettaa, jos toistuvasta toimenpiteistä kieltäytymisestä tai niiden keskeyttämisestä on pääteltävissä, ettei henkilö lainkaan halua osallistua työllistymistään edistäviin toimenpiteisiin.

Työllistämistuet

Työllistämistukijärjestelmä uudistettiin rakenteellisesti vuonna 1995 voimaan tulleilla muutoksilla. Muutoksilla karsittiin monimutkaistunutta tukijärjestelmää ja pyrittiin selkiyttämään tukijärjestelmän tavoitteita ja peruseriaatteita. Keskeisinä lähtökohtina oli integroida työllistämistukia aikaisempaa tehokkaammin muihin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin sekä siirtää tukien painopistettä työttömyyden lyhytaikaisen katkaisemisen sijaan työvoimavarojen kehittämistuen suuntaan.

Työllistämistuista säädetään työllisyyslais-

sa (275/1987) ja -asetuksessa (130/1993). Laissa on säädetty ainoastaan tukien käytön peruslähdekohdista. Tukityö on toissijainen ja viimesijainen työllistämiskeino suhteessa työvoimapalveluihin. Lisäksi tukia on kohdennettava erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaisyöttömyyden lieventämiseen, pitkäaikaisyöttömyyden ennaltaehkäisemiseen sekä alueellisesti tasapainoisen työllisyyden edistämiseen.

Työllistämistuen käyttöä edeltää työttömän työllistymisedellytyksiä selvittävä kokonaiskartoitus eli työllistymissuunnitelma. Työllisyyslain 17 §:n (1696/1992) mukaan työvoimatoimiston tulee yhteistyössä työnhakijan ja tarvittaessa opetus-, sosiaali- ja muiden viranomaisten kanssa tehdä selvitys työnhakijan työllistymisedellytyksistä ja suunnitelma näiden edellytysten parantamiseksi, jos työnhakijan työttömyys uhkaa pitkittyä. Työllistymissuunnitelma on tehtävä viimeistään siinä vaiheessa, kun työnhakijan työttömyys on kestänyt kuusi kuukautta.

Työllistämistuen tarkoitus ja tavoitteet on määritelty työllisyysasetuksessa. Tukityöllistämisen tarkoituksena on edistää ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevien työttömien työhön sijoittumista työharjoittelun ja työkokemuksen kartuttamisen avulla, edistää pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden palaamista työmarkkinoille sekä estää työttömien syrjäytymistä työmarkkinoilta. Lisäksi tukityötä voidaan yhdistää muihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin siinä tarkoituksessa, että toimenpiteet yhdessä edistäisivät sopeutumista työelämän rakenteellisiin muutoksiin.

Työllistämistukea maksetaan työnantajalle palkkauskustannuksiin tai työttömälle toimeentulon turvaamiseksi työharjoitteluun ja yritystoiminnan aloittamisvaiheeseen (starttiraha). Lisäksi tukea myönnetään palkkauskustannuksiin työnantajalle, joka ottaa työttömän oppisopimussuhteeseen.

Vuoden 1988 alussa voimaan tulleen työllisyyslain mukaan kunnalla oli rajoitettu työllistämisvelvollisuus. Tästä aiheutuviin kustannuksiin sillä oli oikeus saada valtionosuutta. Kunta sai valtionosuutta työttömyysturvalain mukaista suurinta korotettua peruspäivärahaa vastaavan määrän. Kun työllisyyslaista kumottiin vuoden 1993 alussa oikeutta työntekomahdollisuuteen koskevat säännökset, valtionosuuden korvasi kunnalle myönnettävä työllistämistuki. Työllisyyslain 21 §:n 1 momentin (1696/1992)

mukaan, jos työvoimatoimisto osoittaa kunnan työllistettäväksi 19 §:n nojalla työttömän henkilön, kunnalla on oikeus saada työllisyysmäärärahoista työllistämistä aiheutuviin kustannuksiin työllistämistukea työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä henkilöä kohti niiltä päiviltä, joilta kunta on velvollinen maksamaan palkkaa, kuitenkin enintään viideltä päivältä viikossa (normaali työllistämistuki).

Työttömän työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet

Työttömien työnhakijoiden oikeuksia ja velvollisuuksia ei ole erikseen määritelty lainsäädännössä. Oikeuksien ja velvollisuuksien määrittelyyn vaikuttavat keskeisesti työttömyysturva- ja työmarkkinatukijärjestelmä sekä palveluprosessi ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden järjestelmä. Perusoikeussäännöksillä on eräitä välittömiä yhtymäkohtia työttömän asemaan.

Hallitusmuodon 15 §:n 2 momentissa säädetään julkisen vallan velvollisuudeksi työllisyyden edistäminen. Säännöksen mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Lisäksi säännöksessä todetaan, että oikeudesta työllistävään koulutukseen säädetään lailla. Säännöksessä ei sinänsä oteta kantaa työllisyyden hoidossa käytettävään keinovalikoimaan.

Edellä mainittua perusoikeussäännöstä koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp.) mukaan työllisyyden edistäminen merkitsee sitä, että julkinen valta pyrkii turvaamaan jokaiselle oikeuden työhön. Tämä merkitsee samalla sitä, että julkisen vallan tulee pyrkiä estämään pysyvästi työtä vailla olevien ryhmän muodostumista. Työttömyysturva-oikeuksien rajoituksista on perusteluissa todettu, että koulutukseen osallistuminen on katsottu eräin edellytyksin mahdolliseksi asettaa lailla työttömyysturvan saamisen ehdoksi.

Työttömien oikeuksien ja velvollisuuksien määrittelyä voidaan pitää eräänlaisena yhteiskunnan ja yksilön välisen työnjaon määrittelynä. Julkiselle vallalle on asetettu työllisyyden edistämistä koskeva toimintavelvoite ja työttömälle oikeus toimeentuloetuksiin, joiden turvaaminen tapahtuu julkisen vallan toimesta. Työttömän näkökulmasta työnjakoa voi luonnehtia siten, että työttömälle syntyy julkisen vallan toimintavelvoitteiden

perusteella oikeus työttömyydenaikaiseen toimeentuloon mutta samalla velvollisuus myötävaikuttaa toimenpiteisiin, joilla poistetaan ja vähennetään työllistymisen esteitä.

Toimeentuloetuuksien ehdot ja seuraamukset ovat niitä, jotka määrittävät työttömän myötävaikutuksen ja velvolluuksien sisältöä. Viime kädessä myötävaikutuksen kokonaan puuttuminen voi johtaa työttömyysturvan tai työmarkkinatuen menetykseen. Näin ollen työttömien oikeuksien ja velvolluuksien määrittely ilmentää samalla pyrkimystä integroida työvoimapolitiittisia toimenpiteitä ja työttömän toimeentuloetuksia toisiinsa.

Työttömyyden määrittely on keskeinen lähtökohta oikeuksien ja velvolluuksien hahmottamisessa ja niiden mahdollisimman täsmällisessä määrittelyssä. Perusoikeussäännösten, työvoimapolitiittista järjestelmää koskevan lainsäädännön ja tehdyn selvitystyön perusteella työttömyyden on määritelty olevan työttömien ja valtion välisenä suhteena päätoimista työnhakua. Päätoiminen työnhaku on peruslähtökohta, joka käy ilmi suoraan työttömien toimeentuloetuksia koskevasta lainsäädännöstä. Aktiivista työnhakua tukevat kaikki työllistymistä edistävät ja sen esteitä poistavat muut toimenpiteet.

Toimeentulojärjestelmistä johdettavat oikeudet ja velvollisuudet

Työttömän työnhakijan oikeutena on oikeus työttömyysturvaan tai työmarkkinatukeen. Toimeentuloetuuksista työnhakijalle seuraa velvollisuus olla työmarkkinoiden käytettävissä, velvollisuus olla kokoaikatyön hakijana, velvollisuus ottaa vastaan kokoaikatyötä ja työvoimatoimiston osoittamia toimenpiteitä sekä velvollisuus työmarkkinavalmiuksien parantamiseen ja ylläpitoon. Toimeentuloetuksia saavalla henkilöllä on oikeus päivärahaansa menettämättä tehdä vapaaehtoista- ja talkootyötä sekä opiskella sivutoimisesti.

Velvolluuksista käy ilmi, että omatoiminen työnhaku tai hakeutuminen työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin ei ole päivärahan saamisen edellytys eikä velvollisuus. Työttömyysturvajärjestelmän keskeiset ehdot eivät näin ollen edellytä päivärahan saajalta omaehtoista aktiivisuutta.

Työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet

Työttömällä työnhakijalla on työvoimapolitiittisesta järjestelmästä johdettavissa oikeus peruspalveluihin, oikeus tiedonsaantiin ja velvollisuus tietojen antamiseen. Peruspalvelut painottuvat erityisesti työttömyyden alkuvaiheeseen. Ne ovat kuitenkin asiakkaan käytettävissä työttömyyden kestoista riippumatta. Tiedonsaantioikeus palveluista ja vastaavasti työnhakijan velvollisuus antaa tarpeelliset tiedot työllistymiseensä vaikuttavista seikoista ovat palveluprosessiin olennaisesti liittyviä perusasioita.

Työttömällä ei eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta ole lakisääteisiä oikeuksia työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Näin ollen kysymys on enemmän mahdollisuudesta valikoida toimenpiteiden piiriin. Tähän mahdollisuuteen vaikuttavat muun muassa työttömyyden kesto ja muut työllistymisedellytyksiin vaikuttavat tekijät. Keskeisiä kohderyhmiä, joihin toimenpiteet kohdistuvat, ovat pitkäaikaistyöttömät ja nuoret. Oikeuksien ja velvolluuksien näkökulmasta ohjelmiin pääsy voidaan määritellä mahdollisuudeksi valikoida työttömyyden keston ja muiden työllistymisedellytysten perusteella työvoimapolitiittisiin ohjelmiin.

Valikoitumismahdollisuuteen vaikuttavat esimerkiksi työllistämistuissa myös toimenpiteiden sisältö. Esimerkiksi starttiraha, työharjoittelu, työllistämistuki osa-aikatyöhön ja tuki oppisopimukseen ovat toimenpiteitä, joihin usein osallistutaan suhteellisen lyhyen työttömyyskauden jälkeen. Muut työllistämistuet kohdistuvat keskeisesti pitkäaikaisyöttömien työllistämiseen. Tässä mielessä voidaan todeta, että työvoimapolitiittiset toimenpiteet ovat täysitehoisesti käytettävissä pitkäaikaistyöttömyyden vaiheessa.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) on tehnyt lukuisia arvioita ja suosituksia Suomen työvoimapolitiittisesta järjestelmästä. Arviot ovat koskeneet muun muassa tukityön ja työttömyysturvan kytkentää, työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tavoitteita ja tukityön työmarkkina-arvoa. OECD on muun muassa suositellut avustamista ja neuvontaa työhaussa, säännöllisten haastattelujen lisäämistä, työmarkkinoiden käytettävissäolokriteerin tiukentamista ja tiukempaa soveltamista, säännösten uudistamista siten, että tukityötä ei voi enää käyttää

työttömyysvakuutuksen piiriin pääsemiseksi sekä luottamaan syvälliseen neuvontaan ja työnhakua tukeviin ohjelmiin.

Euroopan unionin (EU) Essenin huippukoukussa vuonna 1994 päätettiin viidestä työllisyyttä parantavasta toimenpiteestä. Toimenpiteet ovat ammatillinen koulutus, kasvun työllisyysintensiteetin lisääminen, välilisten työvoimakustannusten alentaminen, työvoimapolitiikan vaikuttavuuden parantaminen ja vaikeasta työttömyydestä kärsiviä ryhmiä auttavat toimenpiteet. Näitä toimenpiteitä lukuisine alakohtineen ja eri maissa toteutettuja konkreettisia toimenpiteitä seurataan EU:n puitteissa säännöllisellä raportointijärjestelmällä. Erityisesti vaikeasta työttömyydestä kärsivien ryhmien kohdalla seurataan muun muassa integrointia työmarkkinoille, erityiskoulutusohjelmia ja toimenpiteitä vanhemmille työntekijöille.

Viimeaikaiset työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistukset ovat olleet OECD:n ja EU:n suositusten suuntaisia. Keskeisin erakanteellisesti suosituksiin on se, että erilaisilla työllistämistoimenpiteillä eli kysyntäpuoleen kohdistuvilla toimilla on Suomessa ollut pitkään korostettu asema. Lisäksi työvoimapolitiittiseen järjestelmään on laman ja massatyöttömyyden vaikeissa olosuhteissa tullut rakenteellisia passiivisuuteen ohjaavia yhteisvaikutuksia.

EU:n jäsenmaista Tanskassa on tehty laaja työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistus vuonna 1994. Ennen vuotta 1994 Tanskassa yhtenä keskeisenä ongelmana pidettiin aktiivipolitiikan passivoitumista. Tukityöllistämisen ja koulutusohjelmien epävirallisena tavoitteena oli keskeisesti työttömyyspäivärahan uusiminen. Kokonaispäivärahakausi oli aktiiviohjelmat mukaan lukien pidentynyt tästä syystä yhdeksään vuoteen.

Tanskassa on uudistettu työttömyysturvaa ja työvoimapolitiittisia toimenpiteitä siten, että aktiiviset työvoimapolitiittiset ohjelmat ja työttömyysturva on yhdistetty toisiinsa. Aktiiviohjelmat ja ansiosidonnainen työttömyysturva muodostavat yhteensä enintään viiden vuoden ajanjakson. Työttömän oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät tämän järjestelmän sisällä siten, että kahden vuoden työttömyyden jälkeen työttömällä alkaa niin sanottu aktiivikausi, jolloin työttömällä on oikeus ja velvollisuus osallistua aktiiviohjelmiin. Aktiivikausi kestää enintään kolme vuotta. Aktiivisten ohjelmien ja työttömyysturvan välisiä epäkohtia on pyritty vähentä-

mään sillä, että aktiivisiin ohjelmiin osallistumalla ei voi päästä ansiopäivärahan piiriin.

Tanskassa kaikkien työvoimapolitiittisten toimenpiteiden käyttö perustuu työnhakijan kanssa tehtävään aktivointisuunnitelmaan. Aktiivikaudella käytettävät toimenpiteet ovat samoja kuin Suomessakin eli työharjoittelu, koulutus, yrittäjäksi ryhtyvälle myönnettävä tuki ja tukityö (niin sanottu puljejobb). Puljejobb on kolmen vuoden aikana vähintään kaksi vuotta työttömänä olleelle tarkoitettu tukityö. Työtä tehdään seuraavilla sektoreilla: hoivatyö, luonnon ja ympäristönsuojelu, kulttuuri, energia, terveydenhoito sekä joukkoliikenne.

2.3. Nykytilan arviointi

Työvoimapalvelut

Työvoimapalveluita koskevassa lainsäädännössä ei ole velvoitetta työllistymis/työnhakusuunnitelman laatimiseen. Henkilöasiakkaan palvelussa tärkeimpiä osa-alueita ovat muun muassa haastattelu, tilanteen ja palvelutarpeen arviointi sekä suunnitelmien tekeminen yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakaspalvelun kehittämistyössä on korostettu työllistymissuunnitelman laatimista. Asetetuista tavoitteista huolimatta käytännön asiakastyössä ei ole ollut mahdollista riittävän systemaattisesti kartoittaa työnhakijan käytännön osaamista ja soveltuvuutta avoimiin työpaikkoihin tai koulutukseen. Edelleen on nähty puutteita yksilöllisissä suunnitelmissa, joita työvoimapolitiittiset toimenpiteet tukisivat. Erityisesti asiakkaan oma osuus työnhakusuunnitelmaa laadittaessa on jäänyt puutteelliseksi.

Työmarkkinatuki

Työmarkkinatuen saajien määrää ja rakennetta selvitettiin vuonna 1996 työministeriössä. Työmarkkinatuen saajien rakenneselvitys osoittaa, että tuen saajien määrä on vakiintumassa noin 170 000 tuen saajan tasolle. Työmarkkinatuen saajat ovat jakautuneet kahteen ryhmään, nuoriin ja erittäin pitkään työttömänä oleviin tuen saajiin. Yli 500 päivää työttömyysturvaa saaneiden määrä on noin 90 000. Suurin osa tähän ryhmään kuuluvista työttömistä on tullut työmarkkinatuella työttömyysturvan peruspäivärahalta, joka ei edellyttänyt työssäoloehdon täyttämistä. Työssäoloehdolla tarkoitetaan

vuonna 1996 voimassa ollutta kuuden kuukauden ehtoa.

Yli 500 päivää työttömyysturvaa saaneet ovat vähän ikääntyneempiä kuin työvoima keskimäärin eli heitä on 40-54-vuotiaissa selvästi enemmän kuin työvoimassa keskimäärin. Ryhmään kuuluvat ovat koulustaustaltaan usein pelkän kansakoulun varassa. Ammateittain tarkasteltuna he ovat lähtöisin teollisuuden, rakennusalan, muualla luokittelemattoman työn (vailla ammattia) ja palvelualan ammateista. Ryhmän työttömyyden kesto on erittäin pitkä. Odotusarvo viipyä työmarkkinatuella on kuusi vuotta sen jälkeen kun työttömyys on jo kestänyt 500 päivää eli noin kaksi vuotta.

Työmarkkinatuen arvioitiin työttömyysturvauudistusta tehtäessä painottuvan erityisesti ensi kertaa työmarkkinoille tuleviin nuoriin, joiden sijoittumista työelämään voitaisiin edistää tuen avulla. Työmarkkinatuki on kuitenkin käytännössä painottumassa pitkään työttömänä olleiden pysyväksi toimeentuloturvaksi, jonka piirissä ollaan vuosia. Ajallisesti rajoittamaton passiivituksi ilman tehostettuja toimenpiteitä johtaa suurella todennäköisyydellä ensin tehokkaasta työvoiman tarjonnasta syrjäytymiseen ja lopulta kokonaan ja pysyvästi työmarkkinoilta syrjäytymiseen. Työmarkkinatuen saajien painottuminen muihin kuin nuoriin on osaltaan vaikuttanut myös se, että nuorten tulemistä passiivisen toimeentulojärjestelmän piiriin on rajoitettu vuosina 1996 ja 1997 voimaan tulleilla työmarkkinatuen saamisehtojen muutoksilla.

Alkuperäisen tarkoituksen mukaan työmarkkinatuki on myös työvoimapolitiittisten toimenpiteiden aikainen tuki. Käytännössä vain noin 10-15 prosenttia tuen saajista on osallistunut aktiivisiin toimenpiteisiin työmarkkinatuella. Työharjoittelu työmarkkinatuella ei ole osoittautunut toimenpiteeksi, johon yli 500 päivää työttömänä olleet osallistuisivat. Syynä tähän on muun muassa se, että työharjoittelu suoritetaan ilman työsuhdetta harjoittelupaikan järjestäjään. Harjoittelu on tarkoitettu ja se mielletään työelämään perehtymistueksi. Tämän vuoksi työharjoittelu on paremmin työelämään tuleville nuorille kuin pitkään työttömänä olleelle aikuisväestölle ja ikääntyneemmille soveltuva vaihtoehto. Työharjoitteluun osallistuneet ovatkin olleet lähes pelkästään työmarkkinoille tulevia nuoria.

Työmarkkinatuen saajien rakenneselvityk-

sen perusteella on ilmeistä, että työvoiman kysynnän lisääntyminen ei juurikaan tule kohdistumaan vaikeimpaan tuen saajien ryhmään. Taloudellisen kasvun työttömyyttä vähentävä vaikutus ei näin ollen vähennä työmarkkinatuen piirissä olevien määrää ainakaan samassa suhteessa kuin työttömyys yleensä vähenee. On ilmeistä, että yli 500 päivää työttömänä olleiden osuus työmarkkinatuen saajien kokonaismäärästä tulee kasvamaan. Tällöin myös työmarkkinatukimenot tulevat pysymään huomattavina.

Tukityöllistäminen

Yrityksille myönnettävien työllistämistukien ehtoja kiristettiin vuoden 1995 tukiudistuksessa siten, että yrityksiltä edellytetään pelkän määräaikaisen tukityöllistämisen sijasta vastikkeellisuutta joko työttömien kouluttamista oppisopimussuhteessa, pysyvämpää työllistämistä tai määräaikaisessa työllistämässä tukityön yhdistämistä työttömälle järjestettyyn työvoimakoulutukseen tai kuntoutukseen. Tukityöllistämisen ehtojen kiristäminen on vähentänyt yritysten ilman koulutusvastiketta tapahtuvaa suoraa tukityöllistämistä, mutta vaikuttanut samalla siihen, että työllistämistuki oppisopimuksiin on lisääntynyt vuosina 1995 - 1996 huomattavasti.

Työllisyyslaissa säädetty työllistymissuunnitelma ei ole toiminut odotusten mukaisesti eikä se kytkeydy riittävästi muihin toimenpiteisiin. Suunnitelma on käytännössä muusta palveluprosessista irrallinen toimenpide, joka koetaan pakolliseksi tehtäväksi ilman todellista sisältöä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistaminen rakentuu kahdelle keskeiselle perustavoitteelle. Uudistuksen tavoitteena on ensinnäkin parantaa työmarkkinoiden toimivuutta työvoimapolitiittisen järjestelmän muutosten kautta. Toisena keskeisenä tavoitteena on laajamittaisen työmarkkinoilta syrjäytymiskehityksen estäminen.

Tavoitteena on vahvistaa avointen työmarkkinoiden työnvälitystä ja peruspalveluja sekä lisätä aktiivisiin työvoimapolitiittisiin

toimenpiteisiin työnhakuvaikutusta tehostavia elementtejä. Työmarkkinoiden kehitystä vastaavasti on tarpeen työvoimapolitiittisten toimenpiteiden uusilla käyttötavoilla tarjota työttömille nykyistä laajemmin mahdollisuuksia työllistymisedellytystensä parantamiseen. Tavoitteena on myös tehostaa työvoimapolitiittisen järjestelmän työpaikkalähtöisyyttä ja näin lisätä järjestelmän merkitystä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtauspaikkana. Samalla työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tulee entistä enemmän painottua osaamisen parantamiseen ja toimenpiteiden laadullisen tason kohottamiseen. Esityksessä ehdotettava työvoimapalvelujen kehittäminen tukee osaltaan näiden tavoitteiden saavuttamista.

Lähtökohtana työvoimapalveluprosessia uudistettaessa pidetään asiakkaan oman myötävaikutuksen periaatetta, koska se on keskeinen tekijä onnistuneelle palvelulle. Palveluprosessin uudistamisella pyritään lisäämään työnhakijan osuutta sekä työnhakijan ja työvoimavirkailijan välistä vuorovaikutusta. Asiakasta ei kuitenkaan jätetä ilman tukea ja siirretä vastuuta työllistymisestä yksin hänelle. Ehdotusten olennaisena lähtökohtana on, että mahdollisimman monella asiakkaalla on nykyistä paremmat työnhakuvaihtoehdot ja mahdollisuudet hakeutua eri keinoin työmarkkinoille.

Työmarkkinatukea koskevien ehdotusten päätavoitteena on estää syrjäytymistä ja samalla osoittaa, ettei laajamittaista syrjäytymiskehitystä voida pitää yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä. Lisäksi tavoitteena on palauttaa työmarkkinatukea alkuperäisen tarkoituksensa mukaisesti aktiiviseksi tueksi. Samalla tehostetaan ja parannetaan työmarkkinatukea saavan pitkäaikaistyöttömän peruspalveluja. Tältä osin ehdotukset liittyvät muihin ehdotuksiin, joilla parannetaan kokonaisuutena työnhakijoiden palveluprosessia. Lisäksi ehdotuksilla on yhtymäkohtansa työttömien työnhakijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien määrittelyyn. Ehdotuksilla toteutetaan myös pyrkimystä yhteensovittaa työvoimapolitiittisen järjestelmän eri osia työllisyysvaikutusten parantamiseksi.

Työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien rakennesevelitys osoittaa, ettei heidän työllistymisensä käytettävissä olevilla toimenpiteillä ole juurikaan onnistunut. Käytännössä työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien hakeutumista työharjoitteluun voitaisiin todennäköisesti lisätä, jos harjoitte-

lun ajalta korvattaisiin ylläpitokustannuksia. Työharjoittelu on sisällöltään verrattavissa työkokeiluun, jonka ajalta maksetaan mainittuja korvauksia. Tarkoituksenmukaista olisi, että työmarkkinatuen saajan ylimääräisiä kustannuksia korvataan aktiivisten toimenpiteiden ajalta yhtenäisin perustein riippumatta siitä, mihin toimenpiteeseen hän osallistuu.

Vaikka työharjoittelun ajalta maksettaisiin ylläpitokorvaus, ei työharjoittelun avulla saada kohderyhmän suuruus ja työharjoittelun nykyinen määrä huomioon ottaen riittävästi estettyä syrjäytymiskehitystä. Tämän vuoksi on välttämätöntä kehittää ja tarjota erittäin pitkään työttömänä olleille työmarkkinatuen saajille myös uusia aktiivivaihtoehtojen malleja. Ongelmana on aktiivivaihtoehtojen lisämahdollisuuksien vähäisyys, mikä johtuu muun muassa siitä, ettei nykyisillä työvoimakustannuksilla synny työvoiman kysyntää. Tämän vuoksi kohderyhmälle tarkoitettua aktiivivaihtoehtojen tarjonnan aikaansaamista on edistettävä tukitoimenpitein. Tukitoimenpiteet on mitoitettava sellaisiksi, että niillä on aktiivivaihtoehtojen lisätarjontaa synnyttävä vaikutus.

Työmarkkinatuen ja työllistämistuen yhdistämisen tavoitteena on yhteensovittaa aktiivi- ja passiivijärjestelmiä ja siirtää painopistettä passiivisuuden tukemisesta aktiivisuuden tukemiseen. Tukien yhdistäminen ei luo uusia tukijärjestelmiä eikä hallinnollisia järjestelyjä, koska nykyisiä tukia kohdennettaisiin uudella tavalla. Tukien yhdistäminen antaisi paikallistasolle käytettäväksi uuden joustavan resurssin, jonka avulla voidaan etsiä uusia aktiivisuuden mahdollisuuksia, ja joka kohdistuisi suurimmassa syrjäytymisvaarassa oleviin pitkäaikaistyöttömiin.

Syrjäytymisvaarassa olevien työttömien aktivoiminen toimeentulotuen piiristä edellyttää aktiivivaihtoehtojen lisätarjontaa. Niin sanotun kolmannen sektorin, vapaaehtois- ja kansalaisjärjestöjen, kumppanuusyhteisöjen, työpajojen, kierrätyskeskusten, ympäristön hoidon, urheilujärjestöjen, hoitotyön ja muiden käyttämättömien mahdollisuuksien avulla voidaan luoda lisätarjontaa työttömille. Myös julkisella sektorilla, kunnissa tulisi lisätä yleishyödyllisiä ja varsinaista kuntien palvelutoimintaa tukevia ja avustavia tehtäviä, jotka eivät aiheuta vääristymiä työmarkkinoiden toimivuuteen. Uusien aktiivivaihtoehtojen tarkoituksena on työttömien osallistumismahdollisuuksien ylläpitäminen ja se, että aktiivisuuden avulla mahdollisuudet

myös avoimille työmarkkinoille palaamiseen paranevat. Kolmannen sektorin työllistämismahdollisuuksista on työministeriössä tehty selvitys ja arvioita. Selvityksen perusteella vapaaehtois- ja kansalaistoiminnassa työllistämispotentiaalia on mahdollista saada aikaan erilaisissa paikallistason projekteissa ja vapaaehtoistyötä tukevissa toimisto-, ylläpito- ja muissa tehtävissä.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Työvoimapalvelut

Työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistamisessa keskeistä on työnhakijoiden työnhauun ja työnhakuvalmiuksien vahvistaminen. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan, että koko palveluprosessia uudistetaan ja työnhakijoille tarjotaan aikaisempaa laajemmin ja systemaattisemmin työmarkkinoille pääsyä tukevaa koulutuksellista palvelua sekä erilaisia ryhmäpalveluja. Tarkoituksena on ottaa käyttöön määräaikaikaiset työnhakuhaastattelut, työnhakua tukeva työnhakukirja, osaamiskartoitukset ja työnhakusuunnitelma. Työvoimapalveluprosessin uudistamiseen liittyen työnhakuvalmiuksien parantamista tuetaan työttömille järjestettävällä työnhakukoulutuksella.

Työvoimapalveluprosessi ja erityisesti sen alku muodostavat keskeisen lähtökohdan työhallinnon palvelujen toimeenpanolle. Työvoimapalvelulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että laissa säädettäisiin yhteistyöstä työttömän työnhakija-asiakkaan kanssa. Yhteistyön muotoja olisivat työnhakusuunnitelman laatiminen ja uudistaminen sekä määräaikaikaiset työnhakuhaastattelut. Asiakkaalla olisi velvollisuus osallistua työnhakusuunnitelman laatimiseen, työnhakuhaastatteluihin ja työnhakusuunnitelmassa sovittuihin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Esityksen mukaan työllisyyslaissa oleva työllistymissuunnitelma ehdotetaan korvattavaksi työvoimapalvelulakiin otettavalla työnhakusuunnitelmalla. Työnhakusuunnitelman lähtökohdana olisi asiakkaan palvelutarve. Työnhakusuunnitelmassa sovittaisiin eri palveluvaihtoehdoista ja toimenpiteistä, jotka edistävät työnhakijan sijoittumista avoimille työmarkkinoille. Suunnitelman sisältö ja laajuus riippuisi työnhakijan tilanteesta ja palvelutarpeesta. Henkilön ilmoittauduttua työnhakijaksi hänen kanssaan pyrittäisiin jo alkuhaastattelussa laatimaan työnhakusuunnitelma. Työvoimapalvelulaissa säädettäisiin sii-

tä, milloin suunnitelma on viimeistään tehtävä. Työnhakusuunnitelmaa täydennettäisiin ja tarkennettaisiin työnhauun jatkuessa aina työnhakuhaastatteluihin ja muissa palvelutilanteissa. Työnhakusuunnitelman laatimisen yhteydessä tehtäisiin myös osaamiskartoitus. Työnhakusuunnitelma uudistettaisiin työttömän työnhakijan saatua työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän tai työmarkkinatukea vähintään 500 päivää.

Palveluprosessin systematisoimiseksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön kaikissa työvoimatoimistoissa määräajoin tapahtuvat työnhakuhaastattelut, joissa selvitettäisiin perusteellisesti hakijan tilanne, tehdyt työnhaku-, neuvonta- ja muut toimenpiteet ja niiden vaikutukset sekä laadittaisiin tai tarkistettaisiin työnhakusuunnitelmaa. Se, kuinka usein haastatteluja tehdään, sovittaisiin työhallinnon vuotuisten tulostavoitteiden asettamisen yhteydessä. Tulostavoitteita asettaessa otettaisiin huomioon muun muassa työmarkkinatilanne. Haastatteluihin on mahdollista liittää ohjausta, neuvontaa, tiedotusta ja työnhauun opastusta.

Lisäksi työttömänä olleiden työnhakuvalmiuksia parantavaa koulutusta järjestettäisiin siten, että keskimäärin kahden viikon kestoisen työnhakukoulutuksen aloittaisi vuodessa arviolta 200 000 henkilöä. Työvoimatoimisto hankkisi tai järjestäisi koulutuksen 130 000 henkilölle ryhmäpalveluna ja 70 000 henkilölle koulutus hankittaisiin työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena.

Työvoimapalveluprosessin uudistaminen edellyttää myös palvelukapasiteetin nostoa, mikä toteutetaan palkkaamalla työvoimatoimistoihin uusia asiantuntijavirkailijoita.

Työmarkkinatuki

Työmarkkinatuki ehdotetaan uudistettavaksi entistä aktiivisemmaksi työvoimapolitiittiseksi toimenpiteeksi. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi uudistuksilla, jotka luovat uusia mahdollisuuksia enimmäisajan työttömyyspäivärahaa tai 500 päivää työmarkkinatukea saaneille työttömille työnhakijoille.

Työmarkkinatuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnantajalle voidaan maksaa työmarkkinatuen suuruista tukea vähintään 500 päivää työttömänä olleiden työmarkkinatukea saavien pitkäaikaisyöttömien työllistämiseen työsuhteessa tehtävään työhön. Työttömän työmarkkinatuki, jota hän muutoin saisi työttömänä ollessaan,

voitaisiin näin ollen maksaa työnantajalle. Työmarkkinatukeen voitaisiin yhdistää työvoimatoimiston maksama työllistämistuki. Uusi yhdistelmä tuki olisi vaihtoehto ilman työsuhdetta suoritettavalle työharjoittelulle. Tukea voitaisiin myöntää työnantajalle enintään 12 kuukauden ajaksi ja sitä voitaisiin maksaa yhdistyksille, kotitalouksille, kunnille, kuntayhtymille ja yrityksille.

Lisäksi työmarkkinatuesta annettua lakia muutettaisiin siten, että työharjoitteluun työmarkkinatuella osallistuvalla vähintään 500 päivää työttömänä olleelle pitkäaikaistyöttömälle voitaisiin maksaa ylläpitokorvausta, joka vastaa työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ajalta maksettavaa 30 markan suurista korvausta päivää kohti.

Työttömyysturva

Yhdistelmätuessa työttömälle muutoin maksettava työmarkkinatuki siirrettäisiin työnantajalle. Näin ollen työttömän työmarkkinatukea kulutettaisiin koko työsuhteen ajan. Tässä suhteessa työmarkkinatuen aktiivointi olisi rinnastettavissa työharjoittelun ajalta maksettavaan työmarkkinatukeen. Erona on se, että työharjoittelu ei tapahdu työsuhteessa. Työharjoittelussa oleva ei voi täyttää työttömyysturvan työssäoloehtoja työharjoittelulla. Lähtökohtana olisi, että kuluttamalla omaa työmarkkinatukeaan ei voi samalla kartuttaa työttömyysturvan työssäolohtoa. Myöskään soviteltua työmarkkinatukea ei tällaisessa tilanteessa maksettaisi.

Lisäksi keskeisenä perusteena työssäoloehdon täyttymisen vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon vuoden 1997 alusta toteutettu työttömyysturvauudistus sekä työllistämistukiin vuonna 1995 tehdyt muutokset. Työttömyysturvan työssäoloehto ja sen piiriin uudelleen pääseminen (paluuehto) pidennettiin 43 viikkoon eli 10 kuukauteen. Työttömyysturvan muutosten tarkoituksena on vähentää työttömyysturvan ja tukityöllistämisen passiivisuuteen ohjaavia yhteisvaikutuksia. Työllistämistukea uudistettaessa tukipolitiikan tavoitteeksi asetettiin työmarkkinoille sijoittumisedellytysten parantaminen työttömyyden lyhytaikaisen katkaisemisen sijaan. Nykyisin käytettävissä olevalla keskimäärin kuuden kuukauden kestoisella tukityöllä voi täyttää vain osan työssäoloehdosta. Uuden yhdistelmätuen avulla pyritään edistämään erittäin pitkään työttömänä olleiden

pääsyä avoimille työmarkkinoille eikä takaisin työttömyyteen. Jos yhdistelmätuen avulla järjestetty vähintään 10 kuukautta kestävä työ täyttäisi suoraan työssäoloehdon, se tekisi monessa tapauksessa tyhjäksi työttömyysturvan ja tukityöllistämisen uudistamisen tavoitteet.

Tukityöllistämisen ja työssäoloehdon yhteisvaikutuksista saadut kokemukset huomioonottaen yhdistelmätukeen liitettyllä työssäoloehdon täyttämismahdollisuudella olisi sama passiivoiva ohjausvaikutus kuin aikaisemmin työllistämistuella, jota usein käytettiin pelkästään työssäoloehdon täyttämistaroituksessa. Järjestelmä ohjaisi työtöntä odottamaan työttömyytensä pitkittymistä yli kahteen vuoteen eli siihen saakka, kun hänellä on mahdollisuus päästä työmarkkinatuella työssäoloehdon täyttävään työhön. Lopputuloksena tällainen tuki pidentäisi työttömyysjaksoja. Tällöin aktiiviseksi tarkoitettu toimenpide muuttuisi passiiviseksi tueksi, jonka avulla ensisijassa palautettaisiin työllistetty takaisin työttömyysturva- ja työmarkkinatukiketjun alkupäähän. Tällainen lopputulos vain jatkaisi työttömän syrjäytymiskehitystä avoimilta työmarkkinoilta, ja olisi vastoin koko työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistamisen perustavoitteita. Työmarkkinatuen maksamista työsuhteessa tehtävään työhön, joka samalla kartuttaisi työssäolohtoa, ei näin ollen voida pitää myöskään työllisyysvaikutusten kannalta toteuttamiskelpoisena.

Työttömyysturvalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei yhdistelmätuen avulla järjestetty työ täyttäisi työssäolohtoa. Sen sijaan kaikki työsuhteeseen liittyvät eläke- ja muut etuudet karttuisivat kuten muissakin työsuhteissa.

Muut ehdotukset

Työvoimapolitiittiseen järjestelmään liittyvien ehdotusten lisäksi ehdotetaan työmarkkinatuesta annetun lain muuttamista siten, että työstä tai koulutuksesta kieltäytymisestä tai eroamisesta tai muusta työmarkkinarikkeistä asetettavia korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoitteita pidennetään. Työstä kieltäytymisestä ja muista työmarkkinarikkeistä asetettavia määräaikoja pidennettäisiin siten, että nykyiset kuuden viikon määräajat pitenevät kahteen kuukauteen ja työssäolovelvoitteet kolmeen kuukauteen.

Lisäksi ehdotetaan työllisyyslain muuttamista siten, että työllistämistuen päiväkorvauksen kytkentä työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaiseen peruspäivärahaan poistetaan. Ehdotuksen mukaan laissa säädettäisiin normaalista työllistämistuesta markkamääräisesti. Työllistämistuki olisi edelleen nykyisen suuruinen eli 118 markkaa päivää kohti.

Edellä mainittu kytkentä voidaan poistaa, koska työllistämistukijärjestelmän kannalta ei ole tarvetta sitoa työllistämistuen suuruutta työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan. Työllistämistukijärjestelmässä ei myöskään ole tarvetta työnantajalle maksettavan tukitason nostamiseen.

Muutokset työttömän työnhakijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin

Työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistamisesta seuraa vaikutuksia työttömän työnhakijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Ehdotukset työnhaun aktivoimisesta, työttömän aktiivisesta osallistumisesta työnhakusuunnitelman laatimiseen, osaamiskartoitus, työnhakuhaastattelut ja ehdotukset uusiksi toimenpiteiksi lisäävät työttömän työnhakijan oikeuksia ja mahdollisuuksia työllistymisen edistämiseen tarkoitettuihin toimenpiteisiin, mutta edellyttävät samalla keskeisesti työttömän työnhakijan omaa myötävaikutusta.

Työnhaun aktivoimisesta, peruspalveluista ja työvoimapolitiittisista toimenpiteistä sekä työmarkkinatuen kehittämisestä muodostuu työttömyyden keston perusteella kaksi aktiivikautta. Ehdotusten mukaan yli 500 päivää työttömänä olleella työmarkkinatuen saajalla alkaa uusi aktiivikausi, jonka alkaessa työttömällä on oikeus uudistettuun työnhakusuunnitelmaan tehostetuilla toimenpiteillä. Näin ollen koko palveluprosessi voidaan jäsentää perusaktiivikauteen, joka ajoittuu 0-24 kuukautta työttömänä olleisiin ja uuteen aktiivikauteen, joka kohdistuu yli 24 kuukautta työttömänä olleisiin työmarkkinatuen saajiin.

Ehdotusten mukaan työnhakusuunnitelma olisi työnhakuhaastattelujen ja osaamiskartoituksen ohella keskeinen väline aktiivisen työnhaun tukemisessa. Työnhakusuunnitelma olisi samalla sopimus, johon työnhakija ja työvoimatoimisto sitoutuvat. Työnhakijan oma aktiivisuus ja myötävaikutus suunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa on edellytys suunnitelman onnistumiselle. Työttömäl-

lä olisi näin ollen oikeus työnhakusuunnitelmaan ja velvollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen ja toteutukseen.

Työmarkkinatukea saavaa pitkäaikaistyöttöä koskevat luonnollisesti samat velvoitteet kuin muitakin työnhakijoita. Uuden aktiivikauden aikana voimaan tulevista tehostetuista toimenpiteistä aiheutuu velvollisuus osallistua uuden työnhakusuunnitelman laadintaan ja velvollisuus uuden aktiivikauden aikana osallistua tarjottaviin toimenpiteisiin.

Työttömän työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet tullaan esittämään käyttöön otettavassa työnhakukirjassa ja ne pidetään esillä kaikissa työvoimatoimistoissa.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset valtion talouteen

Työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistus on kokonaisuus, jonka taloudelliset vaikutukset ovat laajemmat kuin pelkästään lainsäädäntöön ehdotettavista muutoksista aiheutuvat vaikutukset. Esityksessä ehdotettavista uudistukseen liittyvistä muutoksista työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisella on vaikutuksia valtion menoihin. Muista muutoksista työmarkkinatuesta annettuun lakiin ehdotettavat työstä tai toimenpiteistä kieltäytymistä koskevat muutokset sekä työllistämistuen määrää koskeva työllisyyslain muutosehdotus vaikuttavat valtion menoihin.

Työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistamisesta aiheutu lisäkustannuksia valtion menoihin. Tarkoituksena on kuitenkin vahvistaa työhallinnon henkilöstöresursseja palkkaamalla lisähenkilöstöä työvoimatoimiston asiantuntijavirkailijoiksi. Tämä on välttämätöntä nykyistä vaativamman palveluprosessin toteuttamiseksi erityisesti suurilla työssäkäyntialueilla. Asiantuntijavirkailijoiden palkkaukseen on vuoden 1998 talousarvioesityksessä otettu lisäyksenä huomioon 35 miljoonaa markkaa. Määrärahalla voidaan palkata arviolta vähintään 150 asiantuntijavirkailijaa työvoimatoimistoihin. Lisäksi tarkoituksena on vakinaistaa työllisyysmäärärahoihin työvoimatoimistoihin työllistettyjen hoitamia tehtäviä enintään 240 henkilötyövuoden verran.

Palveluprosessin uudistamiseen liittyy laajamittaisen työnhakukoulutuksen järjestäminen työnhakijoille. Työnhakukoulutuksen

järjestämiseen työvoimatoimiston hankkimana palveluna on talousarvioesityksen mukaan käytettävissä 19 miljoonaa markkaa. Tällä määrärahalla voidaan järjestää työttömien työnhakuvalmiuksia parantavia kursseja arviolta 130 000 työttömälle. Lisäksi työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena hankitaan työnhakuvalmiuksia parantavaa koulutusta arviolta 70 000 henkilölle.

Työmarkkinatukea ehdotetaan aktivoitavaksi siten, että työmarkkinatuki voitaisiin työllistämistukeen yhdistettynä maksaa työnantajalle, joka palkkaa tuen avulla vähintään 500 päivää työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea saaneen pitkäaikaistyöttömän. Yhdistelmätuki rahoitettaisiin nykyisellä passiivisella työmarkkinatuella, joka muutoin tulisi maksettavaksi työmarkkinatuen saajalle hänen ollessa työttömänä. Työnantajalle myönnettävän työmarkkinatuen määrä olisi noin 2 500 markkaa kuukaudessa ja tukea voitaisiin myöntää enintään 12 kuukaudeksi työllistettyä kohti. Työmarkkinatukimenoista arvioidaan käytettävän yhdistelmätukeen 300 miljoonaa markkaa.

Työllistämistukiosuus siirrettäisiin yhdistelmätukeen työllistämistukimäärärahoista. Työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistamisen yhteydessä on tarkoitus vähentää tukityöllistettyjen keskimääräistä tasoa vuoteen 1997 verrattuna 10 000 henkilöllä. Tästä vähennyksestä 1 500 aiheutuu kuitenkin siitä, että tarkoitus on vakinaistaa valtion virastoihin ja laitoksiin tukityöllistettyjen tehtäviä. Työllistettyjen määrä olisi talousarvioesityksen mukaan vuonna 1998 keskimäärin 45 000. Vähennys kohdistettaisiin julkisen sektorin, valtion ja kuntien työllistämiseen puoliksi kumpaankin. Työllistämistukeen tarkoitettu määräraharake vähenisi yhteensä 750 miljoonaa markkaa vuoden 1997 määrärahasoon verrattuna.

Yhdistelmätukeen on kuitenkin tarkoitus osoittaa työllistämistukiosuutena 300 miljoonaa markkaa. Työllistämistukiosuus siirrettäisiin yhdistelmätukeen valtion palvelukseen työllistettävien määrärahasta siten, että osa määrärahasiirrosta tehdään lakkauttamalla työllisyysasetuksessa tarkoitettu valtion työllistämispalvelu. Tällöin yhdistelmätuen määrärahat olisivat 600 miljoonaa markkaa. Yhdistelmätuen avulla arvioidaan työllistettävän vuonna 1998 keskimäärin 10 000 työtöntä. Yhdistelmätuki näin ollen korvaisi työllistämistuella työllistettävien vähentämisen. Yhdistelmätuen avulla työllistettäisiin erittäin

pitkään työttömänä olleita työnhakijoita. Valtion työllistämispalvelusta yhdistelmätukeen siirrettävä määräraha kohdistuisi näin ollen nykyisin työllistämispalvelun piirissä oleviin työttömiin.

Työllistämistuella ja yhdistelmätuella työllistettyjen määrä olisi yhteenlaskettuna keskimäärin 55 000 työtöntä kuten vuonna 1997. Työllisyysmäärärahatarve kuitenkin vähenisi vuoteen 1997 verrattuna, mikä johtuu siitä, että yhdistelmätuki rahoitettaisiin osittain työmarkkinatuella. Lisäksi yhdistelmätuen avulla työllistäminen on yksikkökustannuksiltaan halvempaa kuin valtion tukityöllistäminen.

Valtion työllistämispalvelun lopettaminen merkitsee tukitason alenemisessa keskimäärin noin 2 000 henkilön määrää. Työllistämispalvelussa palkkauskustannukset maksetaan kokonaan työllisyysmäärärahoista ja työllistetty on työsuhteessa työvoimatoimistoon. Valtion työllistämistukimenot vähenevät tämän johdosta 200 miljoonalla markalla.

Työmarkkinatuella työharjoitteluun osallistuvalla vähintään 500 päivää työttömänä olleelle ryhdyttäisiin maksamaan ylläpitokorvausta matka- ja ateriointikustannuksiin samoin perustein kuin työvoimakoulutukseen osallistuvalla. Tästä aiheutuu 23 miljoonan markan lisäkustannus työmarkkinatukimenoihin.

Työllistämistukiin tarkoitettu määräraharake vähenee arviolta 36 miljoonaa markkaa sen seurauksena, ettei työttömyyspäivärahaan ehdotettavaa korotusta tehtäisi työllistämistuen päiväkohtaiseen markkamäärään.

Työstä kieltäytymisestä ja muista työmarkkinarikkeistä arvioidaan asetettavan runsaat 40 000 määräaikaa ja työssäolovelvoitetta vuosittain. Vuonna 1995 lainvoimaisia määräaikoja ja työssäolovelvoitteita asetettiin yhteensä 42 711, joissa ansioturvassa runsaat 15 000 ja kansaneläkelaitoksen maksamissa, valtion kokonaan rahoittamissa etuuksissa runsaat 27 000. Määräajoista 500 oli kolmen viikon, vajaat 25 000 kuuden viikon ja runsaat 16 500 kahdeksan viikon mittaisia. Lisäksi asetettiin toistuvan työstä kieltäytymisen johdosta vajaa 1 000 kahdeksan viikon työssäolovelvoitetta. Määräaikojen pidentämisen arvioidaan vähentävän työmarkkinatukimenoja yhteensä 14 miljoonaa markkaa.

Esityksessä ehdotettavilla säädösmuutoksilla on yhtymäkohtia valtion talousarvioesityksessä oleviin työllistämisprojekteihin

osoitettaviin määrärahoihin. Työllistämispalvelun lakkauttamista korvaisi yhdistelmätuen ohella työttömien aloitteellisuuteen tarkoitettua omatoimisuusavustuksen määrärahan korottaminen nykyisestä 10 miljoonasta markasta talousarvioesityksen mukaisesti 20 miljoonaan markkaan. Omatoimisuusavustuksella on tarkoitus palkata vetäjiä muun muassa työttömien yhdistyksiin sekä muihin työttömien aktiivisuutta ylläpitäviin paikallisprojekteihin. Omatoimisuusavustus kattaisi työttömien yhdistysten vetäjien palkkauksen kokonaan. Nykyisin omatoimisuuden enimmäisavustus voi olla enintään 80 prosenttia erilaisista projektikustannuksista palkkauskustannukset mukaanlukien. Enimmäismäärä muuttuisi vain mainittujen palkkauskustannusten osalta.

Lisäksi työllisyysasetuksessa tarkoitettu työllisyyspoliittinen rakennetuki muutettaisiin paikallisten hankkeiden työllisyyspoliittiseksi projektitueksi vuoden 1998 alusta. Uudella toimenpiteellä voidaan rahoittaa muun muassa kolmannelle sektorille käynnistettävien yhdistelmätukeen liittyvien hankkeiden organisoimista. Lisäksi se olisi uusien, paikallisten aloitteiden rahoituslähde. Työllisyyspoliittiseen projektitukeen arvioidaan tarvittavan 60 miljoonaa markkaa, mikä on 20 miljoonaa markkaa enemmän kuin vuonna 1997.

Vaikutukset kuntien talouteen

Esityksessä ehdotettavista säädösmuutoksista ei aiheudu merkittäviä vaikutuksia kuntien talouteen. Työllisyysmäärärahoihin tukityöllistettyjen määrän vähentäminen vuoteen 1997 verrattuna keskimäärin 5 000 työllisteyllä vähentää valtion menojen ohella kuntien palkkausmenoja. Yhdistelmätuen työllistämistukiosuudesta on talousarvioesityksessä osoitettu kuntien työllistämistukeen 100 miljoonaa markkaa. Yhdessä työmarkkinatuen kanssa yhdistelmätuen osuus kuntasektorilla on 200 miljoonaa markkaa, jolla kunnat voivat työllistää vähintään 3 000 työtöntä.

Työvoimapalveluihin tehtävä kokonaisuudistus sekä yli 500 päivää työttömyysturvaa tai työmarkkinatukea saaneiden uusi aktiivikausi toimenpiteineen tulevat todennäköisesti osaltaan vähentämään kuntien toimeentulotuki- ja muita sosiaalimenoja. Esimerkiksi yhdistelmätuen avulla järjestetään työsuhteessa tehtävää palkkatyötä erittäin pitkään työttömänä olleille työmarkkinatuen saajille, joille

usein maksetaan työttömyysaikana myös toimeentulotukea. On ilmeistä, että tällaiselle työmarkkinatuen saajalle järjestetty työmahdollisuus vähentää toimeentuloetuuksien tarvetta ja kuntien toimeentulotukimenoja. Toisaalta korvauksettomien määräaikojen pidentäminen lisää toimeentulotukimenoja arviolta viisi miljoonaa markkaa.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Valtion talousarvioesityksessä todetaan, että palveluprosessin toimivuus ja suurten työssäkäyntialueiden työmarkkinoiden parempi haltuunotto toteutetaan tekemällä asiakaspalveluhenkilöstöön rakenteellinen virkojen lisäys.

Työnhakusuunnitelma, työnhakuhaastattelut ja muut toimenpiteet tehostavat palveluja, mutta samalla lisäävät palvelukuormitusta työvoimatoimistoissa. Entistä perusteellisempi työnhakusuunnittelu osaamiskartoituksiin edellyttää riittävän haastatteluajan varaamista asiakkaille ja osaavaa henkilöstöä. Palveluprosessin toimivuuden, laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi työvoimatoimistojen henkilöstöresursseja lisätään. Tavoitteena on nostaa työhallinnon suorituskykyä suurilla työssäkäyntialueilla ja kohottaa ammattiosaamisen tasoa. Näin voidaan tehostaa työhallinnon palvelujen laajempaa käyttöä, markkinaosuuden kasvattamista ja työttömien parempia mahdollisuuksia työhön paluuseen. Asiantuntijavirkailijoiden palkkaaminen on välttämätöntä työvoimapolitiikan järjestelmän uudistamisen onnistumiseksi.

4.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Työvoimapalveluprosessin systematisointi, määräaikaiset työnhakuhaastattelut ja niiden yhteydessä laadittava työnhakusuunnitelma, osaamiskartoitus, henkilöstöresurssien lisääminen sekä uuden aktiivikauden toimenpiteet pitkään työttömänä olleille lisäävät yksilöllisen ja nykyistä laajemmin työttömiin kohdistuvan palvelun määrää ja parantavat sen laatua. Yli 500 päivää eli yli kaksi vuotta työttömänä olleisiin ei ole vaikeassa työllisyysstilanteessa saatu juurikaan kohdistettua työvoimapolitiittisia toimenpiteitä.

Ehdotuksessa esitettävät uudet toimenpiteet erittäin pitkään työttömänä oleville siirtävät tukityöllistämisen painopistettä aikaisempaa

vielä enemmän pitkäaikaistyöttömiin. Yhdistelmätuki ja ylläpitokorvaus työharjoittelun ajalta ovat uusia toimenpiteitä, jotka ovat tarkoitettu pelkästään pitkään työttömänä olleille työmarkkinatuen saajille. Näin ollen ehdotukset parantavat konkreettisesti myös pitkäaikaistyöttömien työmarkkinoille sijoitumismahdollisuuksia.

5. Asian valmistelu

Työministeriö asetti 28 päivänä marraskuuta 1996 kaksi selvitysmiestä uudistamaan työvoimapolitiittista järjestelmää. Selvitysmiesten raportti "Toimivampiin työmarkkinoihin" valmistui toukokuussa 1997. Työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistamista koskeva hallituksen esitys pohjautuu pääosin selvitysmiesten ehdotuksiin. Selvitysmiehet kuulivat raporttia laatiessaan laajalti eri yhteistyötahoja ja sidosryhmiä. Selvitysmiehet kuulivat asiantuntijoina muun muassa Teollisuuden ja työnantajien keskusliiton, Palvelutyönantajien, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n, Akavan ja Suomen Yrittäjien edustajia. Keskusjärjestöjen edustajien lisäksi selvitysmiehet kuulivat työmarkkinatukea ja työttömyysturvaa analysoivia tutkijoita, sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainmi-

nisteriön virkamiehiä sekä Suomen Kuntaliiton ja Työttömien valtakunnallisen yhteistoimintajärjestön edustajia.

Selvitysmiehet perehtyivät pohjoismaiseen ja kansainväliseen työvoimapolitiikkaan tutustumalla Tanskan työvoimapolitiittiseen järjestelmään ja kuulemalla asiantuntijoina Tanskan työvoimahallinnon virkamiehiä. Lisäksi selvitysmiehet keskustelivat työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistuksen lähtökohdista ja suuntaviivoista OECD:n sihteeristön asiantuntijoiden ja EU:n komission pääosasto V:n edustajien kanssa.

Esitys on valmisteltu virkatyönä työministeriössä. Työttömyysturvaa ja työmarkkinatukea koskeva osuus esityksestä on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Esityksen valmistelun yhteydessä on kuultu keskeisten työmarkkinajärjestöjen edustajia, Suomen Kuntaliittoa ja Suomen Yrittäjiä.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 1998 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esityksellä on yhtymäkohtia talousarvioesitykseen liittyvään hallituksen esitykseen työttömyysturvavalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Työvoimapalvelulaki

4 §. *Palvelujen ensisijaisuus ja toteuttaminen.* Pykälässä ehdotetaan todettavaksi, että työttömän työnhakija-asiakkaan työllistymiseen tähtäävistä toimenpiteistä ja työttömyysaikaisesta toimeentuloturvasta säädetään erikseen.

10 a ja 10 b §. *Ilmoittautuminen henkilöasiakkaaksi. Työhakemuksen voimassaolo.* Työvoimapalvelusetuksen 14 ja 15 §:ssä on säännökset ilmoittautumisesta henkilöasiakkaaksi ja työhakemuksen voimassaolosta. Mainitut säännökset ehdotetaan siirrettäväksi asetuksesta lakiin.

2 a luku. Yhteistyö työttömän työnhakija-asiakkaan kanssa

10 c §. *Oikeus työnhakusuunnitelmaan.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi työttömän työnhakijan oikeudesta työnhakusuunnitelmaan. Työnhakusuunnitelman laatisivat asiakas ja työvoimatoimisto yhdessä. Työnhakusuunnitelmassa sovittaisiin niistä toimenpiteistä, joilla asiakas ja työvoimatoimisto parantavat asiakkaan työllistymismahdollisuuksia ja ylläpitävät työmarkkinavalmiuksia. Lisäksi työnhakusuunnitelmassa sovittaisiin asiakkaan tarpeiden mukaisesti järjestettävistä työvoimapalveluista ja muista toimenpiteistä kuten kuntoutuksesta, koulutuksesta, työharjoittelusta ja tuki-työllistämisestä. Edelleen asiakkaalle laadittaisiin osaamiskartoitus, jolla pyritään saamaan kuva muun muassa asiakkaan valmiuksista, osaamisesta ja erityisaidoista.

Työnhakusuunnitelma laadittaisiin pääsääntöisesti työnhakijan alkuhaastattelussa, minkä jälkeen suunnitelmaa tarvittaessa täydennettäisiin ja muutettaisiin muun muassa määräaikaisten työnhakuhaastattelujen yhteydessä. Pykälän 2 momentin mukaan työnhakusuunnitelma olisi laadittava viimeistään asiakkaan työttömyyden kestänyä viisi kuukautta. Suunnitelma tulisi lähtökohtaisesti laatia ennen kuin asiakas valitaan työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen tai osoitetaan

työmarkkinatuesta annetun lain 2 luvun mukaiseen työharjoitteluun tai muuhun toimenpiteeseen. Työnhakusuunnitelman laatiminen olisi aina edellytyksenä asiakkaan osoittamiselle työllisyyslaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin.

Pykälän 3 momentin mukaan työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvalla työttömällä työnhakijalla, joka on saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän tai työmarkkinatukea työttömyyteen perusteella vähintään 500 päivältä, olisi oikeus uudistettuun työnhakusuunnitelmaan. Ensi kertaa työmarkkinoille tulleelta työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvalla edellytettäisiin, että hän on ollut taloudellisen tuen tarpeessa ja työmarkkinatukea on tosiasiallisesti maksettu mainitulta 500 päivän ajalta. Työmarkkinatukipäiviin luettaisiin kaikki työmarkkinatuen maksupäivät, vaikka tuki olisi työmarkkinatuesta annetun lain 23 §:n 3 momentin nojalla maksettu soviteltuna tai vähennettynä taikka 26 §:n nojalla maksettu osittaisena. Mainittuun 500 päivän maksuajkaan ei sen sijaan luettaisi ajanjaksoa, jolta tuki on maksettu sillä perusteella, että henkilö on osallistunut työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, työharjoitteluun tai muuhun työmarkkinatuella toteutettuun työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen.

Pykälän 4 momentin mukaan 3 momentissa tarkoitettulla henkilöasiakkaalla olisi oikeus työnhakusuunnitelmassa sovittuihin yksilöityihin palveluihin ja muihin toimenpiteisiin työvoimatoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Tarjolla olevien työvoimapalvelujen ja muiden toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuus arvioitaisiin henkilöasiakkaan kanssa tehdyssä suunnitelmassa, eikä työvoimatoimistolla olisi mahdollisuutta evätä sellaista suunnitelmassa olevaa palvelua tai toimenpidettä, jonka edellytykset henkilöasiakas täyttää, jos työvoimatoimistolla on käytettävissä sen tarjoamiseen määrärahoja.

10 d §. *Määräaikaiset työnhakuhaastattelut.* Pykälän mukaan työnhakusuunnitelma tarkistettaisiin ja uudistettaisiin määräajoin teh-

tävissä työnhakuhaastatteluissa, joihin työvoimatoimisto kutsuisi työttömän työnhakija-asiakkaan. Haastattelun yhteydessä työvoimatoimisto ja asiakas arvioisivat yhdessä asiakkaan työhaun toteutumista ja muita siihen liittyviä seikkoja, ja tarvittaessa täydennettäisiin myös henkilöstä laadittua osamiskartoitusta.

10 e §. *Yhteistyövelvollisuus.* Pykälän mukaan asiakkaalla olisi velvollisuus osallistua työnhakuhaastatteluihin ja työnhakusuunnitelman laatimiseen sekä velvollisuus osallistua työnhakusuunnitelmassa sovittuihin palveluihin tai toimenpiteisiin. Jos asiakas ei kutsusta saapuisi työvoimatoimistoon haastatteluun tai osallistuisi työnhakusuunnitelman laatimiseen taikka osallistuisi työnhakusuunnitelmassa sovittuihin työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin, seuraamusten osalta sovellettaisiin, mitä 10 b §:n 2 momentissa työvoimatoimiston työhaun voimassapitämiseksi määräämien toimenpiteiden laiminlyömisestä säädetään. Seuraamuksena työhaun lakkaaminen edellyttää, että työvoimatoimiston kutsuessa seuraamuksesta mainitaan. Työttömyysturvalaissa ja työmarkkinatuesta annetussa laissa säädetty korvauksettomat määräajat tulisivat sovellettaviksi, jos henkilön menettely täyttää niissä olevat tunnusmerkit, esimerkiksi hän toistuvasti kieltäytyisi työnhakusuunnitelman laatimisesta.

Voimaantulosäännös. Niillä henkilöillä, joilla viiden kuukauden työttömyyden kesto täyttyy 1 päivänä tammikuuta 1998 tai sen jälkeen, on lain voimaantulosta alkaen sen mukaisesti oikeus työnhakusuunnitelmaan. Samoin oikeus työnhakusuunnitelmaan tai aiemman työllistymissuunnitelman uudistamiseen on vuoden 1998 alusta henkilöillä, joilla työttömyyspäivärahan enimmäiskesto-aika tai 500 työmarkkinatukipäivää täyttyy lain tultua voimaan.

Jos mainitut määräajat suunnitelman tekemiselle ovat tähtyneet ennen lain voimaantuloa, lain edellyttämät suunnitelmat tehdään viimeistään kahden vuoden siirtymäkauden aikana. Tarkoituksena on aloittaa suunnitelmien tekeminen kaikkein pisimpään työttömänä olleista työnhakijoista.

Jos henkilölle on ennen lain voimaantuloa tehty työllisyyslain 17 §:ssä tarkoitettu työllistymissuunnitelma, joka täyttää ehdotetulle työnhakusuunnitelmalle asetettavat vaatimukset, se korvaisi viimeistään viiden kuukauden työttömyyden jälkeen tehtävän työn-

hakusuunnitelman.

1.2. Laki työmarkkinatuesta

2 §. *Lain soveltamisala.* Työmarkkinatuen piiriin kuuluisi nykytilaa vastaavasti ehdotetun 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu henkilö, joka ei täytä työttömyyspäivärahan saamisedellytyksenä olevaa työssäoloehtoaa ja on taloudellisen tuen tarpeessa sekä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö, joka on saanut työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän 500 päivää. Tulkintakäytännön selkeyttämiseksi ehdotetaan 1 momentin 2 kohtaan otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että oikeus työmarkkinatukeen on myös sellaisella työttömyyspäivärahalla 500 päivän ajan saaneella henkilöllä, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on työttömyysturvalain 26 §:n 2 momentin niin sanotun lisäpäiväoikeuden perusteella päättynyt vasta hänen täytettyään 60 vuotta.

Pykälän 2 momentin ehdotetaan lain soveltamisalaa laajennettavaksi siten, että työmarkkinatuki voitaisiin maksaa paitsi 1 momentissa tarkoitettulle työmarkkinatukeen oikeutetulle henkilölle itselleen, myös työnantajalle, joka työllistää enimmäismäärän työttömyyspäivärahaa tai 500 päivältä työmarkkinatukea saaneen työttömän henkilön. Työnantajalle maksettavasta työmarkkinatuesta säädetäisiin tarkemmin jäljempänä tässä laissa, erityisesti ehdotetussa uudessa 2 a luvussa sekä asetuksella.

8 §. *Työharjoittelusopimus.* Työharjoittelusopimuksesta, sen enimmäiskestosta sekä työnhakijan oikeudesta uuteen työharjoittelujaksoon enimmäisajan työharjoittelussa oltuaan säädetään työmarkkinatuesta annetun asetuksen 8 §:ssä. Ehdotuksen mukaan mainitut säännökset siirrettäisiin nykytilaa vastaavina asetukselta lain pykälän uudeksi 3 ja 4 momentiksi. Pykälän 3 momentin mukaan työharjoittelusopimuksen kesto määräytyisi sen mukaan, kuinka kauan henkilön perehdyttämisen työhön ja työelämään arvioidaan kestävän. Työharjoittelun tai useampien sopimusten yhteenlaskettu kesto voisi olla pääsääntöisesti enintään 12 kuukautta. Erityisesti syystä, kuten työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi työharjoittelusopimusten yhteenlaskettu kesto voisi olla kuitenkin enintään 18 kuukautta. Nykyisestä asetuksessa tapahtuvasta säätelystä poiketen erityisenä syynä voitaisiin pitää muunkin työttömän kuin alle 25-vuotiaan nuoren työmarkkinoil-

ta syrjäytymisen uhkaa.

Pykälän 4 momentin mukaan enimmäisajan työharjoittelussa ollut henkilö voitaisiin osoittaa uudelleen työharjoitteluun sen jälkeen, kun hän on täyttänyt työttömyysturvain 13, 16 tai 16 a §:ssä mainitun työssäoloehdon, saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan sekä uudelleen täyttänyt työmarkkinatuen saamisedellytykset. Jollei enimmäisajan työharjoittelussa ollut onnistuttaisi muulla keinoin työllistämään, enimmäisajan laskenta aloitettaisiin uudelleen alusta henkilön saatua enimmäisajan täyttymisen jälkeiseltä ajalta työttömänä työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä.

11 a §. *Muut etuudet.* Työmarkkinatuen saajalle maksettavista koulutusaikaisista matka-, muiden ylläpito- ja majoittumiskustannusten korvauksista sekä matka- ja ylimääräisten työkoekulukustannusten korvauksista säädetään lain 10 §:n 2 momentissa ja 11 §:n 2 momentissa. Pitkään työttömänä olleen henkilön taloudellisen työharjoitteluun osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi ehdotetaan, että 500 päivältä työmarkkinatukea tai enimmäisajan työttömyyspäivärahaa saaneella työmarkkinatuen saajalla olisi oikeus ylläpitokorvaukseen myös työharjoittelun aikaisista matka- ja ylläpitokustannuksista. Ylläpitokorvauksesta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Sitä koskevaan asiaan, muun muassa päätöksen antamiseen sovellettaisiin lisäksi, mitä työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (763/1990) ylläpitokorvauksesta säädetään.

12 §. *Työnhakusuunnitelma.* Pykälän osikkoon ja pykälään ehdotetaan tehtäväksi työllistymissuunnitelman muuttamisesta työnhakusuunnitelmaksi aiheutuvat tekniset muutokset. Lisäksi työnhakusuunnitelman uudistaminen pitkittyneen työttömyyden johdosta olisi edellytyksenä työttömän osoittamiselle työhön, jonka palkkauskustannuksiin maksettaisiin työmarkkinatukea työnantajalle. Suunnitelman laatiminen olisi pääsääntöisesti edellytyksenä työttömän osoittamiselle tai valitsemiselle 2 luvussa tarkoitettuihin työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin.

2 a luku. Työmarkkinatuen maksaminen työnantajalle

12 a §. *Työnantajalle maksettavan tuen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin työnantajalle myönnettävän työmarkkinatuen edellytyksistä. Ehdotetun 1 momentin mukaan

työvoimatoimisto voisi määrätä työmarkkinatuen suoritettavaksi paitsi tukeen oikeutetulle henkilölle itselleen, niin myös sellaiselle työnantajalle, joka tekee lain 2 §:n 2 momentissa määritellyn, pitkään työttömänä olleen, työmarkkinatukeen oikeutetun henkilön kanssa työ- tai oppisopimuksen. Työsuhte voisi olla myös osa-aikainen. Henkilöä pidettäisiin 2 momentin mukaan työmarkkinatukeen oikeutettuna, vaikka hänelle ei olisi välittömästi ennen työsuhteen alkamista maksettu työmarkkinatukea korvauksettoman määräajan, omavastuuajan, työmarkkinatuen sovittelun tai tarveharkinnan johdosta taikka hakemuksen myöhästymisen johdosta.

Työmarkkinatukea voitaisiin 3 momentin mukaan maksaa työnantajalle joko sellaiseenaan tai yhdistettynä työllisyyslaissa ja -asetuksessa tarkoitetun työllistämistuen kanssa. Edellytyksenä työmarkkinatuen yhdistämiselle työllistämistukeen olisi, ettei työllistämistuen määrä ylitä normaalin työllistämistuen määrää.

Työmarkkinatuen yhdistäminen työllistämistuen kanssa edellyttää, että niiden saamisedellytykset eivät olennaisesti poikkea toisistaan. Tämän johdosta työnantajalle myönnettävään työmarkkinatukeen sovellettaisiin 4 momentin mukaan työllisyyslain ja -asetuksen 4 luvun säännöksiä, jos tästä laista tai sen nojalla annetusta asetuksesta ei muuta johdu. Työllistäjänä voisi olla kunta, kuntayhtymä ja muu yhteisö sekä yritys ja muu työnantaja, mutta ei valtion virasto tai laitos. Tuen myöntämisen tarkoitus, työllistämisen yhdistämisen muihin toimenpiteisiin (niin sanottu kehittämisspolku), yritykselle myönnettävän tuen edellytykset ja tuen myöntämisen erityiset edellytykset, kuten kilpailun vääristymisen torjuminen ja työpäikällä tapahtuneiden irtisanomisten ja lomautusten vaikutus tuen myöntämiseen olisivat samat kuin työllistämistuessa. Työllisyysasetuksen 21 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan työllistämistukea ei voida myöntää, jos työsuhte, jota varten tuki on tarkoitettu, on alkanut ennen kuin tuen myöntämisestä on päätetty. Työvoimaviranomaisen 34 §:n nojalla antama sitova työvoimapolitiittinen lausunto tuen myöntämisedellytysten täyttymisestä on asiallisesti päätös. Siten työsuhte voisi alkaa, kun lausunto on annettu, vaikkei kansaneläkelaitoksen paikallistoimisto olisi-kaan vielä antanut kirjallista päätöstä. Työllistämistuesta poiketen työmarkkinatuen maksaminen työnantajalle ei ole riippuvai-

nen työvoimatoimiston käyttöön osoitetuista määrärahoista, vaan työvoimatoimisto voi harkintavaltansa puitteissa määrätä tuen ehdotetun lain mukaisesti maksettavaksi työnantajalle. Lisäksi työnantajalle maksettavan tuen määrä ja enimmäiskesto, tuetun työn työaika sekä useampaa kalenterivuotta koskevien päätösten tekeminen poikkeaisivat työllistämistukeen sovellettavista ehdoista.

Useissa tilanteissa henkilö, joka tulee työkyvyttömäksi työsuhteen alkuvaiheessa, ei ole oikeutettu saamaan työnantajalta sairausajan palkkaa. Sairausvakuutuslain (364/1963) mukainen päiväraha maksetaan vasta omavastuajan kuluttua. Työntekijä ei ole oikeutettu työmarkkinatukeen tältä ajalta, koska hän ei ole työtön. Väliinputoamisten estämiseksi ja maksatuksen yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että työnantaja olisi velvollinen maksamaan työmarkkinatuen tai yhdistelmätuen avulla työllistetylle henkilölle vähintään täysimääräisen työmarkkinatuen suuruisen palkan sanotulta ajalta. Palkanmaksuvelvollisuuden edellytyksenä olisi, ettei henkilö työkyvyttömyytensä perusteella saa samalta ajalta lakisääteistä etuutta tai muulla perusteella työnantajalta sairausajan palkkaa.

12 b §. *Tuen määrä.* Pykälässä säädettäisiin työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen määrästä. Ehdotuksen mukaan työnantajalle maksettaisiin 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysimääräinen työmarkkinatuki, joka vastaa suuruudeltaan työttömyysturvan peruspäivärahaa. Jos valtion vuoden 1998 talousarvioon liittyvät hallituksen esitykset tulevat hyväksytyiksi, täysimääräinen työmarkkinatuki on vuoden 1998 alusta 120 markkaa päivältä ja normaali työllistämistuki vastaavasti 118 markkaa. Siten ottaen huomioon ehdotettu 12 a §:n 3 momentin säännös kuukautta kohti laskettu yhdistelmätuki olisi enimmillään 5 117 markkaa.

Työmarkkinatuella tai yhdistelmätuella voitaisiin tarvittaessa kattaa kokoaikaisesta tai osa-aikatyöstä työnantajalle aiheutuvat palkkauskustannukset kokonaisuudessaan. Palkkauskustannukset määriteltäisiin pykälän 2 momentissa samoin kuin työllisyysasetuksen 24 §:ssä on määriteltä työllisyysmäärärahoista valtion virastolle tai laitokselle työllisyysmäärärahoista maksettavat kustannukset. Koska aivan vähäisellä osa-aikatyöllä ei merkittävästi edistetä pitkään työttömänä olleen henkilön paluuta työmarkkinoille, tukea ei maksettaisi, jos palkkauskustannukset

olisivat pienemmät kuin ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettu täysimääräinen työmarkkinatuki. Jos työnantajalle aiheutuneet palkkauskustannukset alittavat yhdistelmätuen enimmäismäärän tai työnantajalle myönnetyn määrän, tuki myönnettäisiin tai maksettaisiin vähennettynä. Vähennys tehtäisiin työllistämistuen osuudesta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan asetuksenantovaltuutta yhdistelmätuen enimmäismäärästä eri työnantajatahoille sekä tuen maksatusmenettelystä.

12 c §. *Tuen kesto.* Lainkohdassa säädettäisiin työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen enimmäiskestosta sekä tuen uudelleen maksamisesta enimmäismaksuajan täyttyä. Ehdotuksen mukaan työnantajalle voitaisiin maksaa työmarkkinatukea enintään 12 kuukaudelta henkilöä kohti.

Enimmäiskeston laskemisen osalta ehdotetaan viitattavaksi ehdotettuun 8 §:n 4 momenttiin; tuen enimmäismäärän tultua maksetuksi työnantajalle, henkilön työmarkkinatuki voitaisiin maksaa uudelleen työnantajalle, kun kyseinen henkilö on täyttänyt työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä tarkoitettua työssäoloehdon, saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan 500 päivää ja tullut tämän jälkeen uudelleen oikeutetuksi työmarkkinatukeen. Jollei enimmäisajan työllistettynä ollutta onnistuttaisi muulla keinoin työllistämään, enimmäisajan laskenta aloitettaisiin uudelleen alusta henkilön saatua enimmäisajan täyttymisen jälkeiseltä ajalta työttömänä työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä.

13 §. *Oikeus työmarkkinatukeen.* Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen vaihtokusesta työttömän henkilön työmarkkinatukioikeuteen. Ehdotuksen mukaan henkilöllä ei olisi oikeutta työmarkkinatukeen siltä ajalta, jolta tukea maksetaan hänet työllistäneelle työnantajalle. Siten osa-aikaisesti työllistetyille ei maksettaisi soviteltua työmarkkinatukea, koska työmarkkinatuki maksetaan hänen työllistymisensä tukena työnantajalle.

17 §. *Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen.* Voimassa olevan 17 §:n mukaan henkilö, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimatoimiston tarjoamasta työharjoittelusta, ammatinvalinnanohjaus- tai kuntoutustoimenpiteistä tai muista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävästä toimenpiteistä, ei ole oikeutettu työmarkkinatukeen kuuden

viikon ajalta. Mainitunlaisesta menettelystä seurauksena olevaa korvauksetonta määrääikää ehdotetaan 1 momentissa pidennettäväksi kuudesta viikosta kahteen kuukauteen.

Lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun pitkään työttömänä olleen henkilön kieltäytyessä työharjoittelusta ei 2 momentin mukaan edellyttäisi menettelyn toistuvuutta, vaan kahden kuukauden määräaika seuraisi jo yhdestä ilman hyväksyttävää syytä tapahtuneesta toimenpiteestä kieltäytymisestä. Koska pitkään työttömänä olleella olisi 11 a §:n mukaisesti oikeus saada matka- ja muihin ylläpitokustannuksiin korvausta, ei työharjoittelun vastaanottovelvollisuutta olisi rajattu työssäkäyntialueeseen. Arvioitaessa hyväksyttävää syytä kieltäytyä työssäkäyntialueen ulkopuolella tapahtuvasta työharjoittelusta on luonnollisesti otettava huomioon henkilön taloudelliset mahdollisuudet ja matka- ja muiden työharjoittelupaikan vastaanottamisesta aiheutuvien kustannusten mahdollinen vaikutus hänen perustoimeentuloonsa.

18 §. *Velvollisuus osallistua koulutukseen.* Voimassa olevan 18 §:n 1 momentin mukaan työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta tai sitä vastaavasta koulutuksesta ilman hyväksyttävää syytä tapahtuva kieltäytyminen, eroaminen tai omasta syystä erotetuksi tuleminen johtaa kuuden viikon korvauksettomaan määrääikaan. Ehdotuksen mukaan määrääikää pidennettäisiin kuudesta viikosta kahteen kuukauteen. Samalla kieltäytymiseen rinnastettaisiin yhdenmukaisesti ehdotetun työttömyyspäivärahan saamisedellytyksiä koskevan työttömyyseturvalain muutoksen kanssa menettely, jossa henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei ole tullut koulutukseen valituksi.

19 §. *Työvoimapolitiisen toimenpiteen keskeyttäminen.* Voimassa olevan 19 §:n 1 momentin mukaan henkilö, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystä keskeyttämään kohtuulliseksi katsottavan työharjoittelun tai ammatinvalinnanohjaus- tai kuntoutustoimenpiteen, ei ole oikeutettu työmarkkinatukeen kuuden viikon ajalta keskeyttämisestä lukien. Ehdotuksen mukaan mainittua kuuden viikon korvauksetonta määrääikää pidennettäisiin kahteen kuukauteen. Samalla ehdotetaan, että kyseinen määräaika olisi seurauksena paitsi työharjoittelun taikka ammatinvalinnanohjaus- tai kuntoutustoimenpiteen keskeyttämisestä, niin myös muun kohtuulliseksi katsottavan työllistymistä edistävän toimenpiteen keskeyttämi-

sestä. Korvauksettoman määrääajan asettaminen edellyttää muun työllistymistä edistävän toimenpiteen osalta sitä, että hänen toimeentulonsa on toimenpiteen, esimerkiksi työvoimatoimiston järjestämän ryhmäpalvelun ajalta ollut turvattu samantasoisesti kuin työharjoittelussa tai työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa.

20 §. *Oikeus työmarkkinatukeen eräissä tapauksissa.* Pykälän 2 momentissa olevaan viittaussäännöksen ehdotetaan tehtäväksi 17 §:ään kohdistuvista ehdotuksista johtuvat muutokset. Samalla ehdotetaan pidennettäväksi voimassa olevaa, toistuvasta moitittavasta menettelystä seurauksena olevaa kahdeksan viikon työssä- tai koulutuksessaolovelvoitetta kolmeen kuukauteen.

28 §. *Työmarkkinatuen hakeminen.* Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen hakemisesta. Ehdotuksen mukaan työmarkkinatukea haettaisiin kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolta. Hakemus ja esitys tuen myöntämisestä voitaisiin jättää myös työvoimatoimistoon. Tuen hakemiseen ja sen myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittaviin tietoihin liittyvistä seikoista säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

29 §. *Työmarkkinatuen maksaminen.* Lainkohdan 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi työnantajalle myönnetyn työmarkkinatuen maksamisesta. Ehdotuksen mukaan tukea maksettaisiin niiltä päiviltä, joilta työnantaja on velvollinen maksamaan palkkaa, kuitenkin enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Työmarkkinatuen maksaminen työnantajalle ei olisi mahdollista niiltä päiviltä, joilta sairauspäiväraha taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainraha maksetaan työnantajalle. Mainitut korvauspäivät luettaisiin edellä mainittuun viiden päivän enimmäisajaan.

30 §. *Kansaneläkelaitoksen päätös ja muutoksenhaku.* Oikeudesta hakea muutosta työnantajalle maksettavaa työmarkkinatukea koskevaan päätökseen ehdotetaan säädettäväksi pykälän 6 momentissa. Päätökseen ei olisi oikeutta hakea muutosta valittamalla. Työllistämistukien osalta vastaava muutoksenhakukielto työvoimatoimiston päätöksistä on työllisyyslaissa. Päätöksessä olevan asia-tai kirjoitusvirheen korjaamisessa ja päätöksen poistamisessa noudatettaisiin soveltuvien osin, mitä niistä henkilölle itselleen maksettavan työmarkkinatuen osalta 33 ja 33 a §:ssä säädetään. Muutoksenhakukiellon

johdosta ei kuitenkaan sovellettaisi, mitä 33 §:n 2 momentissa säädetään työttömyysturvalautakunnasta, vakuutusosoikeudesta ja oikeudesta hakea valittamalla muutosta.

34 §. *Työvoimapolitiittinen lausunto.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi esitetyistä muutoksista aiheutuvat tekniset muutokset.

35 §. *Takaisinperintä.* Takaisinperinnässä työnantajalla ei luonnollisesti olisi velvollisuutta maksaa takaisin henkilölle itselleen perusteettomasti maksettua työmarkkinatukea, eikä henkilöllä velvollisuutta vastata työnantajalle perusteettomasti maksetusta tuesta. Lain 35 §:ään ehdotetaan uusi 5 momenttia, jonka nojalla perusteettomasti työnantajalle maksettu tuki perittäisiin takaisin. Takaisinperintä edellyttäisi, että työmarkkinatukea on käytetty vastoin säännöksiä tai myöntämispäätöksessä asetettuja ehtoja. Jos tuen myöntämispäätös on alunperin perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ollut ilmeisesti lainvastainen, edellytettäisiin, että ennen takaisinperintään ryhtymistä päätös on oikaistu 33 ja 33 a §:n mukaisesti.

Takaisin maksettavalle määrälle työnantajan olisi maksettava vuotuista korkoa Suomen Pankin vahvistama viitekorko lisätynä kolmella prosenttiyksiköllä ja takaisinperintäpäätöksessä määrätyn eräpäivän jälkeen viivästyskorkoa Suomen Pankin vahvistama viitekorko lisätynä seitsemällä prosenttiyksiköllä.

Takaisinperintään työnantajalta sovellettaisiin lisäksi, mitä pykälän 1—4 momentissa säädetään. Pääsääntöisesti tuki perittäisiin kokonaisuudessaan takaisin, jollei maksettu määrä ole vähäinen. Periaatetta sovellettaisiin aina kunnalle tai yritykselle perusteettomasti maksettuun tukeen. Sen sijaan esimerkiksi yleishyödylliselle yhdistykselle tai yksityiselle henkilölle maksetun tuen takaisinperintää olisi mahdollista kohtuullistaa, jos tuen aiheeton maksaminen ei ole johtunut työnantajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai törkeästä tuottamuksesta.

Kansaneläkelaitoksen päätös olisi ottaen huomioon 30 §:n 6 momentin säännökset heti lainvoimainen ja pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio ja kuitattavissa 3 momentin mukaisesti työnantajalle maksettavasta muusta etuudesta.

Voimaantulosäännös. Työmarkkinatuen saajalle ryhdyttäisiin maksamaan ylläpitokor-

vausta ehdotuksen mukaisin edellytyksin, jos lain 8 §:ssä tarkoitettu työharjoittelusopimus työharjoittelun järjestäjän ja työvoimatoimiston välillä tehdään lain tultua voimaan.

Korvauksettomia määräaikoja ja työssäolo-velvoitteita koskevia muutoksia sovellettaisiin, jos 17 tai 18 §:ssä taikka 19 §:n 1 momentissa tai 20 §:n 2 momentissa tarkoitettua seuraamukseen johtava menettely tahtuu lain tultua voimaan.

1.3. Työllisyyslaki

17 §. *Työllistymissuunnitelma.* Työllisyyslaista ehdotetaan kumottavaksi säännökset työllistymissuunnitelmasta. Työllistymissuunnitelma ehdotetaan korvattavaksi työnhakusuunnitelmalla, josta säädettäisiin työvoimapalvelulaissa.

21 §. *Työllistämistuki kunnalle.* Normaalin työllistämistuen kytkentä työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaiseen peruspäivärahaan ehdotetaan poistettavaksi. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan normaali työllistämistuki on 118 markkaa päivältä.

1.4. Laki työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n muuttamisesta

13 ja 16 §. *Oikeus peruspäivärahaan. Palkansaajan oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan.* Työssäoloehdon täyttämistä koskevia 13 §:n 2 momenttia sekä 16 §:n 2 momenttia ehdotetaan joustavan täytäntöönpanon turvaamiseksi täsmennettäväksi siten, että työssäoloehdon täyttymistä tarkastellaan kalenteriviikkoina. Ottaen huomioon palkanmäärityksessä noudatettavat periaatteet työssäoloehdon täyttäminen työssä ei muutoksen jälkeenkään edellyttäisi, että työsuhde on kestänyt koko kalenteriviikon, jos työaika kalenteriviikossa tai neljän peräkkäisen kalenteriviikon jaksossa täyttää lainkohdassa olevat edellytykset.

Työmarkkinatukijärjestelmää ehdotetaan tässä esityksessä muutettavaksi siten, että työmarkkinatuki voitaisiin maksaa työnantajalle. Tuella voitaisiin korvata pitkään työtömänä olleen henkilön palkkauskustannukset kokonaisuudessaan. Työmarkkinatuella tai yhdistelmätuella tuetussa työ- tai oppisopimussuhteessa tehdyllä työllä ei työssäoloehto täyttyisi. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi peruspäivärahan työssäoloehdon osalta 13 §:n 2 momenttiin ja an-

sioon suhteutetun työttömyyspäivärahan osalta 16 §:n 2 momenttiin.

Lain 16 §:n 4 momentissa luetelluissa tilanteissa sekä peruspäivärahan että ansiopäivärahan työssäoloehdon tarkastelujaksoa voidaan pidentää. Pidentäminen on mahdollista myös lueteltuihin syihin, kuten opintoihin verrattavista hyväksyttävistä syistä. Koska henkilö ollessaan työllistettynä yhdistelmätuella olisi estynyt olemasta työmarkkinoilla työssäoloehdon täyttävällä tavalla, pidentyisi tarkastelujakso hänen osaltaan työllistämisen kestoja vastaavalla ajalla.

Voimaantulosäännös. Kalenteriviikkokohtaista työssäoloehdon tarkastelua sovellettaisiin, jos työssäoloehdon täyttyminen tulee arvioitavaksi lain tultua voimaan, toisin sanoen henkilö ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi vuonna 1998 tai sen jälkeen.

1.5. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 13 ja 16 §:n muuttamisesta

13 ja 16 §. *Oikeus peruspäivärahaan. Palansaajan oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan.* Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuneen mahdollisuudesta rinnastaa koulutusaikaa erään edellytyksin työssäoloehdon täyttävään työhön on säädetty lailla 666/1996. Laki 13 §:n 5 momentin ja 16 §:n 9 momentin osalta on väliaikaisesti voimassa vuoden 1998 loppuun. Mainittuihin momentteihin ehdotetaan tehtäväksi 13 §:n 2 momenttia ja 16 §:n 2 momenttia vastaavat muutokset.

Voimaantulosäännös. Kalenteriviikkokohtaista työssäoloehdon tarkastelua sovellettaisiin, jos työssäoloehdon täyttyminen tulee arvioitavaksi lain tultua voimaan, toisin sanoen henkilö ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi vuonna 1998 tai sen jälkeen.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

2.1. Yleistä

Työvoimapolvelulakiin, työmarkkinatuesta annettuun lakiin ja työllisyyslakiin esitetyillä muutoksilla on vaikutuksia mainittujen lakien nojalla annettuihin alemmanasteisiin säädöksiin ja määräyksiin.

2.2. Työvoimapolveluasetus

Työvoimapolveluasetukseen otettaisiin tarkemmat säännökset työnhakusuunnitelman sisällöstä ja laatimisesta sekä määräaikaisten työnhakuhaastattelujen sisällöstä.

Työvoimapolveluasetuksen 4 §:ssä on säännökset asiakkaan palvelusta. Pykälässä todetaan muun muassa, että tarvittaessa voidaan laatia työvoimapolveluohjelma. Lisäksi pykälässä viitataan työllisyyslain 17 §:n työllistymissuunnitelmaan. Kun työvoimapolveluohjelma ja työllistymissuunnitelma korvataan työvoimapolvelulakiin otettavalla työnhakusuunnitelmalla, kumottaisiin työvoimapolveluohjelma ja tehtäisiin viittaussäännöksen esityksestä johtuva muutos.

Työvoimapolveluasetuksen 14 ja 15 §:ssä on henkilöasiakkaaksi ilmoittautumista ja työnhakemuksen voimassaoloa koskevat säännökset. Edellä mainitut säännökset ehdotetaan tässä esityksessä siirrettäväksi työvoimapolvelulakiin. Mainitut asetuksen säännökset kumottaisiin tarpeettomina.

2.3. Työllisyysasetus

Työllisyysasetuksessa on säännökset eri työllistämistukimuodoista, tuen myöntämisen edellytyksistä, tuen määrästä ja kestoista. Työllisyysasetuksen 2 §:n 1 momentin 6 kohdassa määritellään normaali työllistämistuki viittaamalla työttömyysturvalain 22 §:n 1 momenttiin. Koska työllisyyslaista työllistämistuen päiväkorvauksen kytkentä peruspäivärahaan ehdotetaan poistettavaksi, asetuksen säännöstä muutettaisiin vastaavasti.

Työmarkkinatuesta annetun lain 12 a §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen edellytyksistä. Pykälässä todetaan, että työnantajalle maksettavaan työllistämistukeen sovelletaan, mitä työllisyyslaissa ja työllisyysasetuksen 4 luvussa säädetään työnantajalle myönnettävästä työllistämistuesta. Työnantajalle maksettava työmarkkinatuki edellyttää työllisyysasetuksen 4 lukuun säännöksiä muun muassa yhteensovittamisesta työnantajalle myönnettävän työllistämistuen myöntämisedellytyksiin, erityisesti tuen ja palvelukokonaisuuden enimmäiskestosta.

Yhdistelmätuki voi toimia erilaisten paikallishankkeiden ja paikallistoimijoiden rahoituslähteenä hankkeissa, joissa paikallistasolla pyritään pitkäaikaistyöttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Yhdistelmätuella pyri-

tään myös hyödyntämään niin sanotun kolmannen sektorin työllistämismahdollisuuksia, joita vähentää usein se, ettei järjestöillä ole määrärahoja palkata työvoimaa. Tämän johdosta ehdotetulla yhdistelmätuella korvattaisiin valtion työllistämispalvelu. Tällöin työllisyysasetuksen 26 § kumottaisiin.

2.4. Asetus työmarkkinatuesta

Työharjoittelun enimmäiskestosta ehdotetaan säädettäväksi laissa. Vastaavasti sitä koskevat asetuksen säännökset kumottaisiin tarpeettomina.

Asetuksella säädettäisiin pitkään työttömänä olleen työharjoitteluun osallistuvan ylläpitokorvauksesta. Ylläpitokorvaus vastaisi työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ajalta maksettavaa vastaavaa etuutta ja olisi kotimaassa tapahtuvan työharjoittelun ajalta 30 markkaa päivässä, kuitenkin enintään viideltä päivästä viikossa.

Asetuksella säädettäisiin työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen hakumenettelystä, tuen myöntämisen ja maksamisen kannalta tarpeellisista tiedoista, jotka tuen hakija hakemuksen tueksi ja tilitysmenettelyssä on velvollinen antamaan työvoimatoimistolle ja kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle, sekä tuen maksatusmenettelystä. Koska työmarkkinatuki pääosin maksettaisiin yhdistelmätukena, menettelytavat olisivat säännönmukaisesti samanlaiset kuin työllistämistuksessa sillä poikkeuksella, että tuen maksaja olisi lain mukaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimisto.

Yhdistelmätuella voitaisiin korvata kaikki työnantajalle aiheutuvat palkkauskustannukset. Palkkauskustannusten korvaaminen täysimääräisesti on tarkoituksenmukaista lähinnä vain yleishyödyllisten yhteisöjen kohdalla työllistämisen edistämiseksi niin sanotulla kolmannella sektorilla. Tämän vuoksi asetuksella säädettäisiin alemmasta enimmäismäärästä muiden työllistäjätahojen, esimerkiksi kuntien ja yritysten osalta.

2.5. Asetus työvoimatoimikunnasta ja työministeriön soveltamismääräykset

Työministeriö antaa soveltamisohjeen työnhakusuunnitelman laatimisesta ja tarkentamisesta, osaamiskartoituksen laatimisesta sekä ryhmätoimintana järjestettävästä työnhakukoulutuksesta.

Työvoimapolitiittisen lausunnon antamista

koskevaan työvoimatoimikunnasta annettuun asetukseen (1681/1993) sekä työministeriön 9 päivänä marraskuuta 1995 antamaan työllisyyslain ja työllisyysasetuksen soveltamista koskevaan määräykseen (M3/95 TM) tehdään lisäksi esityksestä johtuvat tekniset muutokset.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

4. Säättämisyjärjestys

Kysymys työttömyysturvaan ja työmarkkinatukeen liittyvistä korvauksittomista määräajoista on useaan otteeseen ollut esillä perustuslakivaliokunnassa. Valiokunta on katsonut lausunnossaan henkilön omasta menettelystä seuraavien eräiden työttömyysturvalaissa tarkoitettujen määräaikojen pidentämisen olleen sopusoinnussa aiemman hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin kanssa käsitellessään hallituksen esitystä 359/1992. Samoin valiokunta on lausunnossaan (PevL 17/1995 vp) katsonut hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin estämättä mahdolliseksi pidentää työmarkkinatuesta annetun lain 16 §:n mukaista aikaa kolmesta viiteen kuukauteen tavallisella lailla.

Viimeksi mainitussa lausunnossa käsitelty odotusaika seuraa henkilöltä puuttuvasta ammatillisesta koulutuksesta, ei hänen työhaluttomuutta osoittavasta työmarkkinakäyttäytymisestään. Nyt ehdotettu määräaikojen pidentäminen, joka vaihtelisi vähimmillään noin viikosta enintään runsasta kuukaudesta nykyistä pidempään korvauksittomaan ajanjaksoon, liittyy seuraamuksiin, jotka johtuvat henkilön omasta työmarkkinakäyttäytymisestä. Määräajan asettamisen perusteena on, että menettely osoittaa haluttomuutta ottaa vastaan työtä tai osallistua työmarkkinavalmiuteensa edistäviin toimenpiteisiin. Ehdotetut muutokset koskisivat etuuksia, jotka kohdistuisivat lain voimaantulon jälkeiseen aikaan. Lisäksi muutoksia voimaantulosäännöksen mukaan sovellettaisiin ainoastaan silloin, kun korvauksittomaan aikaan johtava menettely on tapahtunut lain jo tultua voimaan.

Esityksen mukaan työmarkkinatuki voitaisiin määrätä maksettavaksi työnantajalle. Siltä ajalta, jolta tuki maksetaan työnantajal-

le, ei henkilöllä itsellään olisi oikeutta saada työmarkkinatukea työmarkkinatuesta annetun lain 23 §:n 3 momentissa ja työttömyysturvain 5 luvussa tarkoitetulla tavalla soviteltunakaan. Ehdotetuissa säännöksissä ei työajalle ole asetettu rajoituksia, vaan työnantajalle maksettavalla työmarkkinatuella ja yhdistelmätuella henkilö voitaisiin työllistää, ja käytännössä todennäköisesti usein työllistettäisiin osa-aikaisesti. Työmarkkinatukea ei kuitenkaan voitaisi määrätä maksettavaksi työnantajalle, jos hänelle aiheutuvat palkkauskustannukset olisivat pienemmät kuin täysimääräinen työmarkkinatuki. Lisäksi työttömällä henkilöllä on pätevä syy työttömyyspäivärahaansa tai työmarkkinatukeansa menettämättä kieltäytyä osa-aikatyöstä, jollei osa-aikatyöstä saatu palkka ja sen ajalta mahdollisesti maksettava soviteltu etuus ole vähintään yhtä suuri kuin työttömänä saatu etuus lisättynä matka- ja muista työn vastaanottamisesta aiheutuneiden kustannusten määrällä.

Mainituin perustein hallitus katsoo viitaten lisäksi siihen, mitä samanaikaisesti käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä työttömyysturvain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta on säätämisyjärjestyksen osalta todettu, ettei ehdotus sisällä sellaista olennaista puuttumista hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa suojattuun perustoi-meentulon turvaan työttömyyden varalta, että esitys olisi käsiteltävä vaikeutetussa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Esityksessä ehdotetaan työvoimapalveluprosessiin tehostettuja toimia, työnantajalle pitkään työttömänä olleen henkilön työllistämiseksi myönnettäviä tukia ja henkilölle itselleen maksettavia kustannuskorvauksia kohdistettavaksi erityisen pitkään, vähintään lähes kaksi vuotta työttömänä olleisiin. Lisäksi oikeuksien ja velvollisuuksien täsmentämiseksi tähän asti asetustasoiisiin säännöksiin (esimerkiksi työnhakijaksi ilmoittautuminen, työnhaun voimassapitäminen, työharjoittelun enimmäiskesto) ja hallinnollisiin rajoituksiin (esimerkiksi työnhakijan haastattelut, oikeus päästä tehdyissä suunnitelmassa oleviin toimenpiteisiin) perustuvista menettelytavoista ehdotetaan säädettäväksi lailla. Työllisyyslain 16 §:ssä ja työllisyysasetuksen 1 §:ssä säädetään työttömän työllistämisen edistämisestä ja työllisyyslain toimeenpanojärjestyksestä. Niiden mukaan etusijalla on sellaisen pitkään työttömänä olleen henkilön työllistäminen, jonka työnsaannin tarve

on suurin. Siten työvoimapalvelujen syventäminen ja tehostaminen samoin kuin työllistämistoimenpiteiden kohdistaminen työnhakijaryhmiin, joiden työttömyys uhkaa pitkittyä ja johtaa pysyvään työmarkkinoilta syrjäytymiseen, on nimenomaisesti hallitusmuodon 15 §:n 2 momentissa lausutun tavoitteen suuntainen.

Työharjoittelussa olevalle maksetaan työllistämistukena nykyisten säännösten mukaan enintään 212,40 markkaa päivältä ja työmarkkinatuella olevalle täysi työmarkkinatuki korotettuna mahdollisilla lapsikorotuksilla, enintään 136 markkaa päivältä. Korvauksia työharjoitteluun osallistumisesta aiheutuvista matka- ja muista ylläpitokustannuksista ei nykyisin makseta. Esityksessä ehdotetaan, että työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saaneelle tai työmarkkinatukea 500 päivältä saaneelle maksettaisiin hänen osallistuessaan työmarkkinatuella työharjoitteluun ylläpitokorvausta, jonka määrä olisi asiasta annettavan asetuksen mukaan 30 markkaa päivältä. Muille työharjoitteluun osallistuville työttömille ylläpitokorvausta ei ehdoteta maksettavaksi. Vastaavasti ylläpitokorvaukseen oikeutetun, pitkään työttömänä olleen henkilön velvollisuutta osallistua etuuden määräaikaisen menettämisen uhalla työharjoitteluun lisättäisiin työmarkkinatuesta annetun lain 17 §:n 2 momentin lisäyksellä. Arvioitaessa esitystä hallitusmuodon 5 §:n tarkoittaman yhdenvertaisuuden kannalta voidaan todeta, että esityksessä ei aseteta pitkään työttömiä olleita esimerkiksi iän perusteella keskenään eri asemaan, vaan korvaus maksetaan nuorellekin, jos hänen työttömyytensä on kestänyt säännöksessä mainitun ajan. Kyseisten henkilöiden toimeentulo on ollut riippuvainen osin tarveharkintaisesta työttömyysetuudesta vähintään 500 maksupäivän, eli noin 23 kuukauden ajan. Siten heidän mahdollisuutensa itse maksaa työharjoittelusta aiheutuvat lisäkustannukset ovat vähäiset. Käytännössä nykyiset työvoimapolittiset toimet eivät ole juurikaan kohdistuneet tähän työttömien ryhmään; esimerkiksi työmarkkinatuen työharjoittelussa heitä on arviolta 100, kun työharjoittelijoita keskimäärin on noin 10 000.

Ylläpitokorvauksen maksaminen osalle työharjoitteluun osallistuvia ei mainituin perustein ja ottaen huomioon hallitusmuodon 15 §:stä ilmenevä tavoite hallituksen käsityksen mukaan merkitse sellaista poikkeamista yhdenvertaisen kohtelun vaatimuk-

sesta, että lakiesitys olisi käsiteltävä vaikeutetussa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska esityksessä kuitenkin ehdotetaan muutettavaksi perustuslain kanssa läheisessä asiallisessa yhteydessä olevaa lainsäädäntöä, hallitus pitää tärkeänä, että mainituista säätämis-

järjestyskysymyksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työvoimapalvelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun työvoimapalvelulain (1005/1993) 4 §:ään uusi 3 momentti sekä uusi 10 a ja 10 b § ja uusi 2 a luku seuraavasti:

4 §

Palvelujen ensisijaisuus ja toteuttaminen

—————
 Työttömän työnhakija-asiakkaan työllistymiseen tähtäävistä toimenpiteistä ja työttömyysaikaisesta toimeentuloturvasta säädetään erikseen.

2 luku

Työvoimapalvelut

10 a §

Ilmoittautuminen henkilöasiakkaaksi

Henkilö rekisteröidään työvoimapalvelujen henkilörekisteriin asiakkaaksi, jos hän

1) ilmoittautuu henkilökohtaisesti työvoimatoimistossa; ja

2) esittää työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Työvoimatoimisto voi erityisestä syystä hyväksyä muullakin tavalla tehdyn ilmoittautumisen.

Asiakastietojen tallettamisesta työvoimapalvelujen tietojärjestelmään on kerrottava henkilöasiakkaalle.

10 b §

Työhakemuksen voimassaolo

Työhakemuksen voimassaolon katsotaan alkaneen sinä päivänä, jolloin henkilöasiakas

on ilmoittautunut työnhakijaksi 10 a §:ssä edellytetyllä tavalla.

Henkilöasiakkaan on pidettävä työhakemus voimassa työvoimatoimiston määräämällä tavalla. Hakemuksen voimassaolo lakkaa, jos työnhakija laiminlyö työvoimatoimiston määräämiä toimenpiteitä hakemuksen voimassapitämiseksi tai ilmoittaa, ettei enää halua pitää työnhakuaan voimassa.

2 a luku

Yhteistyö työttömän työnhakija-asiakkaan kanssa

10 c §

Oikeus työnhakusuunnitelmaan

Työttömällä työnhakijalla on oikeus yhteistyössä työvoimatoimiston kanssa laadittavaan työnhakusuunnitelmaan. Työnhakusuunnitelmassa sovitaan työttömän työnhakijan työllistymistä edistävistä toimenpiteistä.

Työnhakusuunnitelma on laadittava viimeistään silloin, kun asiakkaan työttömyys on kestänyt viisi kuukautta. Työnhakusuunnitelma on edellytyksenä asiakkaan osoittamiselle työllisyyslaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin.

Työmarkkinatukeen oikeutetulla työttömällä työnhakijalla, joka on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn enimmäisajan tai saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatuesta annetun lain

(1542/1993) mukaista työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä, on oikeus uudistettuun työnhakusuunnitelmaan.

Edellä 3 momentissa tarkoitettulla henkilöasiakkaalla on oikeus suunnitelmassa yksilöityihin palveluihin ja muihin toimenpiteisiin työvoimatoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa.

10 d §

Määräaikaiset työnhakuhaastattelut

Työnhakusuunnitelman laatimiseksi tai uudistamiseksi työvoimatoimiston tulee määräjain varata työttömälle henkilöasiakkaalle tilaisuus työnhakuhaastatteluun.

10 e §

Yhteistyövelvollisuus

Asiakkaan kieltäytyessä työnhakuhaastattelusta, työnhakusuunnitelman laatimisesta tai osallistumasta työnhakusuunnitelmassa sovit-

tuihin palveluihin tai toimenpiteisiin sovelletaan, mitä 10 b §:n 2 momentissa sekä työtömyysturvalaissa ja työmarkkinatuesta annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.

Vuosien 1998 ja 1999 aikana tämän lain 10 c §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan työtömiin työnhakijoihin, joilla mainituissa momenteissa tarkoitettut määrä- ja enimmäisajat täyttyvät tämän lain ollessa voimassa. Henkilöille, joilla 10 c §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettut määrä- ja enimmäisajat ovat täytyneet ennen tämän lain voimaantuloa, tehdään työnhakusuunnitelma tämän lain mukaisesti vuoden 1999 loppuun mennessä.

Sellaisen työnhakijan oikeuteen, jolle on ennen tämän lain voimaantuloa tehty työl-lisyyslain 17 §:n nojalla tässä laissa työnhakusuunnitelmalle säädetyt edellytykset täyt-tävä työllistymissuunnitelma, ei sovelleta, mitä 10 c §:n 2 momentissa ja 2 momentissa säädetään.

2.

Laki**työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työmarkkinatuesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1542/1993) 2, 12 ja 17 §, 18 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti, 20 §:n 2 momentti ja 34 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laissa 993/1996, 17 § ja 18 §:n 1 momentti laissa 1705/1995 ja 34 §:n 1 momentti laissa 681/1997, sekä

lisätään 8 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, lakiin uusi 11 a § ja 2 a luku, 13 §:ään uusi 4 momentti, 28 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 681/1997, uusi 3 momentti, 29 §:ään uusi 2 momentti, 30 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 331/1997, uusi 6 momentti ja 35 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 5 momentti, seuraa-vasti:

2 §

Lain soveltamisala

Oikeus työmarkkinatukeen tämän lain mukaisesti on Suomessa asuvalla työttömällä:

1) joka ei täytä työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä tarkoitettua työssälöehtoa ja on taloudellisen tuen tarpeessa; tai

2) jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt työttömyysturvalain 26 §:n 1 tai 2 momentissa olevan rajoituksen vuoksi.

Työmarkkinatuki voidaan maksaa työnantajalle 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tai 500 päivältä työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella saaneen työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisen tukemiseksi siten kuin tässä laissa ja asetuksella säädetään.

Jos työmarkkinatukea koskevan asian yhteydessä tulee erikseen ratkaistavaksi, onko henkilöä pidettävä Suomessa asuvana, asia ratkaistaan sen mukaan kuin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa (1573/1993) säädetään. Kansaneläkelaitoksen päätökseen saa hakea muutosta niin kuin mainitun lain 13 §:ssä säädetään.

8 §

Työharjoittelusopimus

— — — — —
Työvoimatoimisto voi tehdä työharjoittelusopimuksen siksi ajaksi, jonka asianomaisen henkilön työhön ja työelämään perehdyttämisen arvioidaan kestävän. Työharjoittelusopimuksen tai useampien työharjoittelusopimusten yhteenlaskettu kesto henkilöä kohti voi olla enintään 12 kuukautta. Erityisestä syystä, kuten työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi, työharjoittelusopimusten yhteenlaskettu kesto voi olla enintään 18 kuukautta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettujen enimmäisaikojen laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on täyttänyt työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä säädetyn työssälöehdon, saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n mukaisen enimmäisajan ja uudelleen täyttää työmarkkinatuen saantiehtot. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta myös sellaisen henkilön kohdalla, joka enimmäisajan täytymisen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä.

11 a §

Muut etuudet

Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun henkilön osallistuessa työharjoitteluun hänelle maksetaan ylläpitokorvausta 6 §:ssä tarkoitetun työharjoittelun aikaisista matka- ja ylläpitokustannuksista. Ylläpitokorvauksesta on voimassa, mitä 10 §:n 2 momentissa työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan ylläpitokorvauksesta säädetään.

12 §

Työnhakusuunnitelma

Työmarkkinatuen saajan työllistymisedellytysten selvittämiseen ja niiden parantamiseksi tehtävään suunnitelmaan sovelletaan, mitä erikseen säädetään. Työvoimapolitiittilain 10 c §:n 3 momentissa tarkoitettu työnhakusuunnitelma on edellytyksenä työttömän osoittamiselle työhön, jonka palkkauskustannuksiin myönnetään 2 a luvun mukaisesti tukea.

2 a luku

Työmarkkinatuen maksaminen työnantajalle

12 a §

Työnantajalle maksettavan tuen edellytykset

Työvoimatoimisto voi hakemuksesta määrätä työmarkkinatuen suoritettavaksi muulle työnantajalle kuin valtion virastolle tai laitokselle, joka tekee työsopimuslain 1 §:ssä tarkoitetun työsopimuksen tai oppisopimuskoulutuksesta annetussa laissa (1605/1992) tarkoitetun oppisopimuksen työvoimatoimiston osoittaman, työmarkkinatukeen oikeutetun, 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun työttömän kanssa. Työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi osa-aikaiseen työhön.

Henkilöä pidetään 1 momentissa tarkoitettulla tavalla työmarkkinatukeen oikeutettuna, vaikka hänelle ei ole välittömästi ennen työsuhteen alkamista maksettu tukea 17—19 §:ssä, 20 §:n 1 momentissa, 22 a §:ssä, 23 §:n 3 momentissa, 24 §:ssä tai 28 §:n 2 momentissa olevan rajoituksen johdosta.

Työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi yksinään tai yhdistettynä työllisyys-

laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuun työllistämistukeen työnantajalle (*yhdistelmätki*). Työmarkkinatukea ei yhdistetä työllistämistukeen, jos henkilön työllistämisen tukemiseksi samalle ajalle myönnettävän työllistämistuen määrä ylittää työllisyysasetuksessa tarkoitetun normaalin työllistämistuen.

Työnantajalle maksettavaan työmarkkinatukeen sovelletaan lisäksi, mitä työllisyyslaissa ja -asetuksen 4 luvussa työnantajalle myönnettävästä työllistämistuesta säädetään, jollei tässä laissa tai sen nojalla asetuksella toisin säädetä. Työmarkkinatukea ei määrätä maksettavaksi työnantajalle, joka ei 1 momentissa tarkoitetussa sopimuksessa ole sitoutunut maksamaan vähintään 23 §:n 1 momentissa tarkoitetun täysimääräisen työmarkkinatuen suuruisia palkkaa työkyvyttömyysajalta, jolta tuen avulla työllistetty henkilö ei saa sairausvakuutuslain (364/1963) 19 §:n 1 momentissa olevan rajoituksen vuoksi päivärahaa tai saa muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta tai työnantajalta muulla perusteella sairausajan palkkaa.

12 b §

Tuen määrä

Työnantajalle maksetaan työmarkkinatukena 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysimääräinen työmarkkinatuki.

Työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen tai yhdistelmätkuen määrä voi olla enintään työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuneiden kustannusten suuruinen. Tukea ei makseta, jos työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuvat kustannukset kuukaudessa ovat pienemmät kuin täysimääräisen työmarkkinatuen kuukautta kohti laskettu määrä. Palkkauskustannuksina pidetään henkilölle maksettua palkkaa sekä työnantajan eläke- ja sosiaaliturvamaksua. Jos yhdistelmätkuen määrä ylittää työnantajalle aiheutuneet palkkauskustannukset, vähennys tehdään työllistämistuesta.

Eri työnantajatahoille maksettavan tuen enimmäismäärästä ja tuen maksatusmenettelystä säädetään asetuksella.

12 c §

Tuen kesto

Työmarkkinatuki voidaan määrätä makset-

tavaksi työnantajalle enintään 12 kuukaudeksi henkilöä kohti. Enimmäisajan laskentaan sovelletaan, mitä 8 §:n 4 momentissa säädetään työharjoittelusopimuksen enimmäiskeskon osalta.

13 §

Oikeus työmarkkinatukeen

Henkilöllä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen siltä ajalta, jolta tukea maksetaan hänen työllistymisensä edistämiseksi työnantajalle.

17 §

Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen

Henkilöllä, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimatoimiston tarjoamista 6 tai 11 §:ssä tarkoitetuista taikka muista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävästä toimenpiteistä, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta. Määräaika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen on tapahtunut. Henkilöllä on aina oikeus kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työharjoittelusta menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen.

Edellä 1 momentista poiketen 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy työharjoittelusta, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta kieltäytymisestä lukien.

18 §

Velvollisuus osallistua koulutukseen

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei tule valituksi hänelle soveltuvaan 10 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai koulutukseen, jonka ajalta hänellä on oikeus tämän lain tasoiisiin etuuksiin, tai joka aloittuaan koulutuksen ilman pätevää syytä on eronnut tai omasta syystä erotettu tällaisesta koulutuksesta, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta. Määräaika lasketaan koulutuksesta kieltäytymisestä, eroamisesta tai erottamisesta lukien.

19 §

Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystä keskeyttämään 6 §:ssä tarkoitettua työharjoittelun tai 11 §:ssä tarkoitettua toimenpiteen tai muun kohtuulliseksi katsottavan työllistymistä edistävän toimenpiteen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta keskeytymisestä lukien.

20 §

Oikeus työmarkkinatukeen eräissä tapauksissa

Henkilöllä, jonka 17 §:n 1 momentissa tarkoitettu menettelystä taikka toistuvasta 17 §:n 2 momentissa tai 18 tai 19 §:ssä tarkoitettu menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän ollut työssä tai 10 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa vähintään kolme kuukautta.

28 §

Työmarkkinatuen hakeminen

Työnantaja voi hakea 2 a luvussa tarkoitettua työmarkkinatukea kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolta. Hakemus ja esitys tuen myöntämisestä voidaan jättää myös työvoimatoimistoon. Hakemisesta ja tuen myöntämiseksi ja maksamiseksi tarpeellisista tiedoista säädetään asetuksella.

29 §

Työmarkkinatuen maksaminen

Työnantajalle 2 a luvussa tarkoitettu työmarkkinatuki maksetaan niiltä päiviltä, joilta työnantaja on velvollinen maksamaan palkkaa, kuitenkin enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Työmarkkinatukea ei kuitenkaan makseta päiviltä, joilta työnantajalle

maksetaan sairausvakuutuslain 28 §:n nojalla mainitun lain mukaista päivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Nämä korvauspäivät luetaan viiden päivän enimmäisaikaan.

30 §

Kansaneläkelaitoksen päätös ja muutoksenhaku

Työnantajalle maksettavaa työmarkkinatukea koskevaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Päätöksen poistamista ja virheen korjaamista koskevassa asiassa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 33 ja 33 a §:ssä säädetään.

34 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle lausunnon 2 §:n 2 momentissa, 2 a luvussa, 13 ja 14 §:ssä, 15 §:n 2—4 momentissa, 16—22 §:ssä, 25 §:n 3 momentissa ja 26 §:n 2 momentissa säädettyjen työmarkkinatuen edellytysten täytymisestä. Lausunto annetaan 15 §:n 4 momentissa säädetyistä edellytyksistä ainoastaan siltä osin kuin työmarkkinatukeen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 4 a §:ssä, 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa sekä 5 a ja 5 b §:ssä säädetään työttömyyspäivärahasta.

35 §

Takaisinperintä

Jos työnantajalle maksettavaa työmarkkinatukea on käytetty vastoin tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen säännöksiä taikka myöntämispäätöksessä asetettuja ehtoja, työnantajan on suoritettava perusteettomasti maksettu tuki takaisin kansaneläkelaitokselle. Takaisin maksettavalle määrälle on maksettava sen maksupäivästä vuotuista korkoa korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jollei palautettava määrää suoriteta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrättyinä takaisinmaksupäivinä, on viivästyneelle määrälle suoritettava korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko takaisinmaksupäivästä. Työmarkkinatuen takaisinperinnästä työnantajalta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 1—4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.

Lain 11 a §:ää sovelletaan, jos työharjoittelusopimus on tehty tämän lain ollessa voimassa. Lain 17 ja 18 §:ää, 19 §:n 1 momenttia ja 20 §:n 2 momenttia sovelletaan, jos niissä tarkoitettu menettely on tapahtunut tämän lain ollessa voimassa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

työllisyyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 13 päivänä maaliskuuta 1987 annetun työllisyyslain (275/1987) 17 §,
sellaisena kuin se on laissa 1696/1992, ja
muutetaan 21 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1696/1992, seuraavasti:

21 §

Työllistämistuki kunnalle

Jos työvoimatoimisto osoittaa kunnan työllistettäväksi 19 §:n nojalla työttömän henkilön, kunnalla on oikeus saada työllisyysmäärärahoista työllistämisestä aiheutuviin kustannuksiin työllistämistukea 118 markkaa niiltä päiviltä, joilta kunta on velvollinen maksamaan palkkaa, kuitenkin enintään viideltä päivältä viikossa (*normaali työllistämistuki*). Asetuksella voidaan säätää, että

kunnalle maksetaan työttömän työllistämisestä normaalia työllistämistukea korkeampi tuki.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/1984) 13 §:n 2 momentti ja 16 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 666/1996 seuraavasti:

13 §

Oikeus peruspäivärahaan

Työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (*tarkastelujakso*) ollut 43 kalenteriviikkoa sellaisessa työssä, jossa työaika kunakin kalenteriviikkona on ollut vähintään 18 tuntia tai jonka työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on tasoittumisjakson aikana ollut keskimäärin vähintään 18 tuntia kalenteriviikossa ja palkka työehtosopimuksen mukainen tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkka vastaa vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa. Työssäoloehdon täyttymisessä voidaan henkilön pyynnöstä ottaa huomioon myös sellainen neljän peräkkäisen kalenteriviikon ajanjakso, jossa työaika on yhteensä vähintään 80 tuntia jakaantuneena kullekin viikolle. Työ voidaan lukea työssäoloへtoon vain kerran. Työssäoloehdon täyttymisessä otetaan huomioon työ, jota henkilö on tehnyt täytettyään 16 vuotta. Lisäksi työssäoloへtoon sovelletaan, mitä 16 §:n 3—5 momentissa säädetään. Tässä momentissa tarkoitettuun työssäoloaikaan ei lueta työtä, jonka palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut työmarkkinatuesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa ja 2 a luvussa tarkoitettua tukea.

16 §

Palkansaajan oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan

Työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (*tarkastelujakso*) ollut 43 kalenteriviikkoa sellaisessa vakuutuksenalaisessa työssä, jossa työaika kunakin kalenteriviikkona on ollut vähintään 18 tuntia tai jonka työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on tasoittumisjakson aikana ollut keskimäärin vähintään 18 tuntia kalenteriviikossa ja palkka työehtosopimuksen mukainen tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkka vastaa vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa. Työssäoloehdon täyttymisessä voidaan henkilön pyynnöstä ottaa huomioon myös sellainen neljän peräkkäisen kalenteriviikon ajanjakso, jossa työaika on yhteensä vähintään 80 tuntia jakaantuneena kullekin viikolle. Työ voidaan lukea työssäoloへtoon vain kerran. Tässä momentissa tarkoitettuun työssäoloaikaan ei lueta työtä, jonka palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut työmarkkinatuesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa ja 2 a luvussa tarkoitettua tukea.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-

kuuta 1998.

Lain 13 §:n 2 momenttia sekä 16 §:n 2 momenttia sovelletaan henkilöihin, joiden työttömyysturvalain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaika alkaa alusta lain voimaantulon

jälkeen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 13 ja 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 6 päivänä syyskuuta 1996 annetun lain (666/1996) 13 §:n 5 momentti ja 16 §:n 9 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 666/1996 seuraavasti:

13 §

Oikeus peruspäivärahaan

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun työssä-oloaikaan voidaan rinnastaa enintään 16 kalenteriviikon ajalta myös ajanjakso, jolta henkilö on saanut työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea.

16 §

Palkansaajan oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun työssä-

oloaikaan voidaan rinnastaa enintään 16 kalenteriviikon ajalta myös ajanjakso, jolta henkilö on saanut työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.

Lain 13 §:n 5 momenttia sekä 16 §:n 9 momenttia sovelletaan henkilöihin, joiden työttömyysturvalain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaika alkaa alusta lain voimaantulon jälkeen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Työministeri *Liisa Jaakonsaari*

1.

Laki**työvoimapalvelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun työvoimapalvelulain (1005/1993) 4 §:ään uusi 3 momentti, sekä lakiin uusi 10 a ja 10 b § ja uusi 2 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Palvelujen ensisijaisuus ja toteuttaminen

Henkilöasiakkaan työllistymiseen tulee pyrkiä ensisijaisesti käyttämällä työvoimapalveluja ja toissijaisesti käyttämällä työllisyyslaissa (275/87) tarkoitettuja työllisyysvaroja.

Työvoimapalvelut on järjestettävä siten, että ne perustuvat asiakkaan tarpeisiin ja vapaaseen valintaan ja että niillä edistetään yksityisen henkilön työllistymistä ja pysymistä vapailla työmarkkinoilla samoin kuin työnantajan työvoiman saamista ja henkilöstön kehittämistä.

4 §

Palvelujen ensisijaisuus ja toteuttaminen

Työttömän työnhakija-asiakkaan työllistymiseen tähtäävistä toimenpiteistä ja työttömyysaikaisesta toimeentuloturvasta säädetään erikseen.

2 luku

Työvoimapalvelut

10 a §

Ilmoittautuminen henkilöasiakkaaksi

Henkilö rekisteröidään työvoimapalvelujen henkilörekisteriin asiakkaaksi, jos hän:

1) ilmoittautuu henkilökohtaisesti työvoimatoimistossa; ja

2) esittää työvoimapalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Työvoimatoimisto voi erityisestä syystä

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

hyväksyä muullakin tavalla tehdyn ilmoittautumisen.

Asiakastietojen tallettamisesta työvoimapalvelujen tietojärjestelmään on kerrottava henkilöasiakkaalle.

10 b §

Työhakemuksen voimassaolo

Työhakemuksen voimassaolon katsotaan alkaneen sinä päivänä, jolloin henkilöasiakas on ilmoittautunut työnhakijaksi 10 a §:ssä edellytetyllä tavalla.

Henkilöasiakkaan on pidettävä työhakemus voimassa työvoimatoimiston määräämällä tavalla. Hakemuksen voimassaolo lakkaa, jos työnhakija laiminlyö työvoimatoimiston määräämiä toimenpiteitä hakemuksen voimassapitämiseksi tai ilmoittaa, ettei enää halua pitää työnhakuaan voimassa.

2 a luku

Yhteistyö työttömän työnhakija-asiakkaan kanssa

10 c §

Oikeus työnhakusuunnitelmaan

Työttömällä työnhakijalla on oikeus yhteistyössä työvoimatoimiston kanssa laadittavaan työnhakusuunnitelmaan. Työnhakusuunnitelmassa sovitaan työttömän työnhakijan työllistymistä edistävistä toimenpiteistä.

Työnhakusuunnitelma on laadittava viimeistään silloin, kun asiakkaan työttömyys on kestänyt viisi kuukautta. Työnhakusuunnitelma on edellytyksenä asiakkaan osoittamiselle työllisyyslaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin.

Työmarkkinatukeen oikeutetulla työttömällä työnhakijalla, joka on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn enimmäisajan tai saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä, on oikeus uudistettuun työnhakusuunnitelmaan.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Edellä 3 momentissa tarkoitettulla henkilöasiakkaalla on oikeus suunnitelmassa yksilöityihin palveluihin ja muihin toimenpiteisiin työvoimatoimiston käytettäväksi osoitetujen määrärahojen rajoissa.

10 d §

Määräaikaiset työnhakuhaastattelut

Työnhakusuunnitelman laatimiseksi tai uudistamiseksi työvoimatoimiston tulee määräjoihin varata työttömälle henkilöasiakkaalle tilaisuus työnhakuhaastatteluun.

10 e §

Yhteistyövelvollisuus

Asiakkaan kieltäytyessä työnhakuhaastattelusta, työnhakusuunnitelman laatimisesta tai osallistumasta työnhakusuunnitelmassa sovelletuihin palveluihin tai toimenpiteisiin sovelletaan, mitä 10 b §:n 2 momentissa sekä työtömyysturvalaissa ja työmarkkinatuesta annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.

Vuosien 1998 ja 1999 aikana tämän lain 10 c §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan työtömiin työnhakijoihin, joilla mainituissa momenteissa tarkoitettut määrä- ja enimmäisajat täyttyvät tämän lain ollessa voimassa. Henkilöille, joilla 10 c §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettut määrä- ja enimmäisajat ovat täytyneet ennen tämän lain voimaantuloa, tehdään työnhakusuunnitelma tämän lain mukaisesti vuoden 1999 loppuun mennessä.

Sellaisen työnhakijan oikeuteen, jolle on ennen tämän lain voimaantuloa tehty työllisyyslain 17 §:n nojalla tässä laissa työnhakusuunnitelmalle säädetyt edellytykset täytävä työllistymissuunnitelma, ei sovelleta, mitä 10 c §:n 2 momentissa ja 2 momentissa säädetään.

2.

Laki

työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työmarkkinatuesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1542/1993) 2, 12 ja 17 §, 18 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti, 20 §:n 2 momentti ja 34 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laissa 993/1996, 17 § ja 18 §:n 1 momentti laissa 1705/1995, ja 34 §:n 1 momentti laissa 681/1997, sekä

lisätään 8 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, lakiin uusi 11 a § ja 2 a luku, 13 §:ään uusi 4 momentti, 28 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 681/1997, uusi 3 momentti, 29 §:ään uusi 2 momentti, 30 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 331/1997, uusi 6 momentti ja 35 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 5 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Lain soveltamisala

Oikeus työmarkkinatukeen tämän lain mukaisesti on Suomessa asuvalla työttömällä henkilöllä:

1) joka ei täytä työttömyysturvalain 13 §:ssä tarkoitettua työssäoloehtoaa ja on taloudellisen tuen tarpeessa; tai

2) jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt työttömyysturvalain 26 §:n 1 momentissa olevan rajoituksen vuoksi.

Jos työmarkkinatukea koskevan asian yhteydessä tulee erikseen ratkaistavaksi, onko henkilöä pidettävä Suomessa asuvana, asia ratkaistaan sen mukaan kuin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa (1573/93) säädetään. Kansaneläkelaitoksen päätökseen saa hakea muutosta niin kuin mainitun lain 13 §:ssä säädetään.

Ehdotus

2 §

Lain soveltamisala

Oikeus työmarkkinatukeen tämän lain mukaisesti on Suomessa asuvalla työttömällä:

1) joka ei täytä työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä tarkoitettua työssäoloehtoaa ja on taloudellisen tuen tarpeessa; tai

2) jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt työttömyysturvalain 26 §:n 1 tai 2 momentissa olevan rajoituksen vuoksi.

Työmarkkinatuki voidaan maksaa työnantajalle 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tai 500 päivältä työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella saaneen työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisen tukemiseksi siten kuin tässä laissa ja asetuksella säädetään.

Jos työmarkkinatukea koskevan asian yhteydessä tulee erikseen ratkaistavaksi, onko henkilöä pidettävä Suomessa asuvana, asia

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

ratkaistaan sen mukaan kuin asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetussa laissa (1573/1993) säädetään. Kansaneläkelaitoksen päätökseen saa hakea muutosta niin kuin mainitun lain 13 §:ssä säädetään.

8 §

Työharjoittelusopimus

—————
Työvoimatoimisto voi tehdä työharjoittelusopimuksen siksi ajaksi, jonka asianomaisen henkilön työhön ja työelämään perehdyttämisen arvioidaan kestävän. Työharjoittelusopimuksen tai useampien työharjoittelusopimusten yhteenlaskettu kesto henkilöä kohti voi olla enintään 12 kuukautta. Erityisestä syystä, kuten työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi, työharjoittelusopimusten yhteenlaskettu kesto voi olla enintään 18 kuukautta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettujen enimmäisaikojen laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on täyttänyt työttömyysturvalain 13, 16 tai 16 a §:ssä säädetyn työsäoloehdon, saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n mukaisen enimmäisajan ja uudelleen täyttää työmarkkinatuen saantiehtot. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta myös sellaisen henkilön kohdalla, joka enimmäisajan täyttymisen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä.

11 a §

Muut etuudet

Edellä 2 §:n 2 momentissa tarkoitettun henkilön osallistuessa työharjoitteluun hänelle maksetaan ylläpitokorvausta 6 §:ssä tarkoitettun työharjoittelun aikaisista matka- ja ylläpitokustannuksista. Ylläpitokorvauksesta on voimassa, mitä 10 §:n 2 momentissa työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan ylläpitokorvauksesta säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

Työllistymissuunnitelma

Työmarkkinatuen saajan työllistymisedellytysten selvittämiseen ja niiden parantamiseksi tehtävään suunnitelmaan sovelletaan, mitä työllisyyslaissa (275/87) ja -asetuksessa säädetään ja niiden nojalla määrätään.

12 §

Työnhakusuunnitelma

Työmarkkinatuen saajan työllistymisedellytysten selvittämiseen ja niiden parantamiseksi tehtävään suunnitelmaan sovelletaan, mitä erikseen säädetään. Työvoimapolvelain 10 c §:n 3 momentissa tarkoitettu työnhakusuunnitelma on edellytyksenä työttömän osoittamiselle työhön, jonka palkkauskustannuksiin myönnetään 2 a luvun mukaisesti tukea.

2 a luku

Työmarkkinatuen maksaminen työnantajalle

12 a §

Työnantajalle maksettavan tuen edellytykset

Työvoimatoimisto voi hakemuksesta määrätä työmarkkinatuen suoritettavaksi muulle työnantajalle kuin valtion virastolle tai laitokselle, joka tekee työsopimuslain 1 §:ssä tarkoitetun työsopimuksen tai oppisopimuskoulutuksesta annetussa laissa (1605/1992) tarkoitetun oppisopimuksen työvoimatoimiston osoittaman, työmarkkinatukeen oikeutetun, 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun työttömän kanssa. Työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi osa-aikaiseen työhön.

Henkilöä pidetään 1 momentissa tarkoitetulla tavalla työmarkkinatukeen oikeutettuna, vaikka hänelle ei ole välittömästi ennen työsuhteen alkamista maksettu tukea 17—19 §:ssä, 20 §:n 1 momentissa, 22 a §:ssä, 23 §:n 3 momentissa, 24 §:ssä tai 28 §:n 2 momentissa olevan rajoituksen johdosta.

Työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi yksinään tai yhdistettynä työllisyyslaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuun työllistämistukeen työnantajalle (yhdistelmätki). Työmarkkinatukea ei yhdistetä työllistämistukeen, jos henkilön työllistämisen tukemiseksi samalle ajalle myönnettävän työllistämistuen määrä ylittää työllisyysasetuksessa tarkoitetun normaalin työllistämistuen.

Työnantajalle maksettavaan työmark-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kinatukeen sovelletaan lisäksi, mitä työllisyyslaissa ja asetuksen 4 luvussa työnantajalle myönnettävästä työllistämistuesta säädetään, jollei tässä laissa tai sen nojalla asetuksella toisin säädetä. Työmarkkinatukea ei määrätä maksettavaksi työnantajalle, joka ei 1 momentissa tarkoitettussa sopimuksessa ole sitoutunut maksamaan vähintään 23 §:n 1 momentissa tarkoitetun täysimääräisen työmarkkinatuen suuruisia palkkaa työkyvyttömyysajalta, jolta tuen avulla työllistetty henkilö ei saa sairausvakuutuslain (364/1963) 19 §:n 1 momentissa olevan rajoituksen vuoksi päivärahaa tai saa muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta tai työnantajalta muulla perusteella sairausajan palkkaa.

12 b §

Tuen määrä

Työnantajalle maksetaan työmarkkinatukena 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysimääräinen työmarkkinatuki.

Työnantajalle maksettavan työmarkkinatuen tai yhdistelmätuen määrä voi olla enintään työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuneiden kustannusten suuruisen. Tukea ei makseta, jos työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuvat kustannukset kuukaudessa ovat pienemmät kuin täysimääräisen työmarkkinatuen kuukautta kohti laskettu määrä. Palkkauskustannuksina pidetään henkilölle maksettua palkkaa sekä työnantajan eläke- ja sosiaaliturvamaksua. Jos yhdistelmätuen määrä ylittää työnantajalle aiheutuneet palkkauskustannukset, vähennys tehdään ensi sijassa työllistämistuesta.

Eri työnantajatahoille maksettavan tuen enimmäismäärästä ja tuen maksatusmenetelmästä säädetään asetuksella.

12 c §

Tuen kesto

Työmarkkinatuki voidaan määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 12 kuukaudeksi henkilöä kohti. Enimmäisajan laskentaan sovelletaan, mitä 8 §:n 4 momentissa säädetään työharjoittelusopimuksen enimmäiskeston osalta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Oikeus työmarkkinatukeen

Henkilöllä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen siltä ajalta, jolta tukea maksetaan hänen työllistymisensä edistämiseksi työnantajalle.

17 §

Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen

Henkilöllä, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimatoimiston tarjoamista 6 ja 11 §:ssä tarkoitetuista taikka muista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävästä toimenpiteistä, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kuuden viikon ajalta. Määräaika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen on tapahtunut. Henkilöllä on aina oikeus kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työharjoittelusta menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen.

18 §

Velvollisuus osallistua koulutukseen

Henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä hänelle soveltuvaan 10 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai koulutukseen, jonka ajalta hänellä on oikeus tämän lain tasoiisiin etuuksiin, tai joka aloitettuaan koulutuksen ilman pätevää syytä on eronnut tai omasta syystään erotettu tällaisesta koulutuksesta, ei ole oikeutettu työmarkkinatukeen kuuden viikon ajalta. Määräaika lasketaan koulutuksesta kieltäytymisestä, eroamisesta tai erottamisesta lukien.

17 §

Työvoimapolitiittisista toimenpiteistä kieltäytyminen

Henkilöllä, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimatoimiston tarjoamista 6 tai 11 §:ssä tarkoitetuista taikka muista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävästä toimenpiteistä, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta. Määräaika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen on tapahtunut. Henkilöllä on aina oikeus kieltäytyä työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävästä työharjoittelusta menettämättä oikeuttaan työmarkkinatukeen.

Edellä 1 momentista poiketen 2 §:n 2 momentissa tarkoitettulla henkilöllä, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy työharjoittelusta, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta kieltäytymisestä lukien.

18 §

Velvollisuus osallistua koulutukseen

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei tule valituksi hänelle soveltuvaan 10 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai koulutukseen, jonka ajalta hänellä on oikeus tämän lain tasoiisiin etuuksiin, tai joka aloitettuaan koulutuksen ilman pätevää syytä on eronnut tai omasta syystään erotettu tällaisesta koulutuksesta, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta. Määräaika lasketaan koulutuksesta kieltäytymisestä, eroamisesta tai erottamisesta lukien.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystä keskeyttämään kohtuulliseksi katsottavan 6 §:ssä tarkoitetun työharjoittelun tai 11 §:ssä tarkoitetun ammatinvalinnohjaus- tai kuntoutustoimenpiteen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kuuden viikon ajalta keskeytymisestä lukien.

19 §

Työvoimapolitiittisen toimenpiteen keskeyttäminen

Henkilöllä, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystä keskeyttämään 6 §:ssä tarkoitetun työharjoittelun tai 11 §:ssä tarkoitetun toimenpiteen tai muun kohtuulliseksi katsottavan työllistymistä edistävän toimenpiteen, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen kahden kuukauden ajalta keskeytymisestä lukien.

20 §

Oikeus työmarkkinatukeen eräissä tapauksissa

Henkilöllä, jonka 17 §:ssä tarkoitetusta menettelystä taikka toistuvasta 18 tai 19 §:ssä tarkoitetusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän on ollut työssä tai 10 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa vähintään kahdeksan viikkoa.

Henkilöllä, jonka 17 §:n 1 momentissa tarkoitetusta menettelystä taikka toistuvasta 17 §:n 2 momentissa tai 18 tai 19 §:ssä tarkoitetusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua työllistämistä edistäviin toimenpiteisiin, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän on ollut työssä tai 10 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa vähintään kolme kuukautta.

28 §

Työmarkkinatuen hakeminen

Työnantaja voi hakea 2 a luvussa tarkoitettua työmarkkinatukea kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolta. Hakemus ja esitys tuen myöntämisestä voidaan jättää myös työvoimatoimistoon. Hakemisesta ja tuen myöntämiseksi ja maksamiseksi tarpeellisista tiedoista säädetään asetuksella.

29 §

Työmarkkinatuen maksaminen

Työnantajalle 2 a luvussa tarkoitettu työmarkkinatuki maksetaan niiltä päiviltä, joilta työnantaja on velvollinen maksamaan palk-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kaa, kuitenkin enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Työmarkkinatukea ei kuitenkaan makseta päiviltä, joilta työnantajalle maksetaan sairausvakuutuslain 28 §:n nojalla mainitun lain mukaista päivärahaa taikka äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Nämä korvauspäivät luetaan viiden päivän enimmäisaikaan.

30 §

Kansaneläkelaitoksen päätös ja muutoksenhaku

Työnantajalle maksettavaa työmarkkinatukea koskevaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta. Päätöksen poistamista ja virheen korjaamista koskevassa asiassa noudatetaan soveltuvien osin, mitä 33 ja 33 a §:ssä säädetään.

34 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle lausunnon 13 ja 14 §:ssä, 15 §:n 2—4 momentissa, 16—22 §:ssä, 25 §:n 3 momentissa ja 26 §:n 2 momentissa säädettyjen työmarkkinatuen edellytysten täyttymisestä. Lausunto annetaan 15 §:n 4 momentissa säädettyistä edellytyksistä ainoastaan siltä osin kuin työmarkkinatukeen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 4 a §:ssä, 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa sekä 5 a ja 5 b §:ssä säädetään työttömyyspäivärahasta.

34 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle lausunnon 2 §:n 2 momentissa, 2 a luvussa, 13 ja 14 §:ssä, 15 §:n 2—4 momentissa, 16—22 §:ssä, 25 §:n 3 momentissa ja 26 §:n 2 momentissa säädettyjen työmarkkinatuen edellytysten täyttymisestä. Lausunto annetaan 15 §:n 4 momentissa säädettyistä edellytyksistä ainoastaan siltä osin kuin työmarkkinatukeen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 4 a §:ssä, 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa sekä 5 a ja 5 b §:ssä säädetään työttömyyspäivärahasta.

35 §

Takaisinperintä

Jos työnantajalle maksettavaa työmarkkinatukea on käytetty vastoin tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen säännöksiä taikka myöntämispäätöksessä asetettuja ehtoja, työnantajan on suoritettava perusteettomasti maksettu tuki takaisin kansaneläkelaitokselle. Takaisin maksettavalle määrälle on

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

maksettava sen maksupäivästä vuotuista korkoa korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jollei palautettava määrää suoriteta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrättynä takaisinmaksupäivänä, on viivästyneelle määrälle suoritettava korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko takaisinmaksupäivästä. Työmarkkinatuen takaisinperinnästä työnantajalta on muutoin soveltuvien osin voimassa, mitä 1—4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.

Lain 11 a §:ää sovelletaan, jos työharjoittelusopimus on tehty tämän lain ollessa voimassa. Lain 17 ja 18 §:ää, 19 §:n 1 momenttia ja 20 §:n 2 momenttia sovelletaan, jos niissä tarkoitettu menettely on tapahtunut tämän lain ollessa voimassa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**työllisyyslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 13 päivänä maaliskuuta 1987 annetun työllisyyslain (275/1987) 17 §,
 sellaisena kuin se on laissa 1696/1992, ja
muutetaan 21 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1696/1992, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

(kumotaan)

Työllistymissuunnitelma

Jos työnhakijan työttömyys uhkaa pitkittyä, työvoimatoimiston tulee yhteistyössä työnhakijan ja tarvittaessa opetus-, sosiaali- ja muiden viranomaisten kanssa tehdä selvitys työnhakijan työllistymisselvityksistä ja suunnitelma näiden edellytysten parantamiseksi (työllistymissuunnitelma).

Työllistymissuunnitelma on tehtävä viimeistään siinä vaiheessa, kun työnhakijan työttömyys on kestänyt kuusi kuukautta.

21 §

21 §

*Työllistämistuki kunnalle**Työllistämistuki kunnalle*

Jos työvoimatoimisto osoittaa kunnan työllistettäväksi 19 §:n nojalla työttömän henkilön, kunnalla on oikeus saada työllisyysmäärärahoista työllistämisestä aiheutuviin kustannuksiin työllistämistukea työttömyysturvain 22 §:n 1 momentin mukaista peruspäivärahaa vastaava määrä henkilöä kohti niiltä päiviltä, joilta kunta on velvollinen maksamaan palkkaa, kuitenkin enintään viideltä päivästä viikossa (normaali työllistämistuki). Asetuksella voidaan säätää, että

Jos työvoimatoimisto osoittaa kunnan työllistettäväksi 19 §:n nojalla työttömän henkilön, kunnalla on oikeus saada työllisyysmäärärahoista työllistämisestä aiheutuviin kustannuksiin työllistämistukea *118 markkaa* niiltä päiviltä, joilta kunta on velvollinen maksamaan palkkaa, kuitenkin enintään viideltä päivästä viikossa (*normaali työllistämistuki*). Asetuksella voidaan säätää, että kunnalle maksetaan työttömän työllistämisestä normaalia työllistämistukea korkeampi

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

kunnalle maksetaan työttömän työllistämisestä normaalia työllistämistukea korkeampi tuki.

tuki.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1998.*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimen-
piteisiin.*

4.

Laki

työttömyysturvalain 13 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/1984) 13 §:n 2 momentti ja 16 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 666/1996 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Oikeus peruspäivärahaan

Työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (*tarkastelujakso*) ollut 43 viikkoa sellaisessa työssä, jossa työaika kunakin viikkona on ollut vähintään 18 tuntia tai jonka työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on tasoittumisjakson aikana ollut keskimäärin vähintään 18 tuntia viikossa ja palkka työehtosopimuksen mukainen tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkka vastaa vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa. Työssäoloehdon täyttymisessä voidaan henkilön pyynnöstä ottaa huomioon myös sellainen neljän peräkkäisen viikon ajanjakso, jossa työaika on yhteensä vähintään 80 tuntia jakautuneena kullekin viikolle. Työ voidaan lukea työssäoloへtoon vain kerran. Työssäoloehdon täyttymisessä otetaan huomioon työ, jota henkilö on tehnyt täytettyään 16 vuotta. Lisäksi työssäoloへtoon sovelletaan mitä 16 §:n 3—5 momentissa säädetään.

Työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (*tarkastelujakso*) ollut 43 *kalenteriviikkoa* sellaisessa työssä, jossa työaika kunakin *kalenteriviikkona* on ollut vähintään 18 tuntia tai jonka työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on tasoittumisjakson aikana ollut keskimäärin vähintään 18 tuntia *kalenteriviikossa* ja palkka työehtosopimuksen mukainen tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkka vastaa vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa. Työssäoloehdon täyttymisessä voidaan henkilön pyynnöstä ottaa huomioon myös sellainen neljän peräkkäisen *kalenteriviikon* ajanjakso, jossa työaika on yhteensä vähintään 80 tuntia jakaantuneena kullekin viikolle. Työ voidaan lukea työssäoloへtoon vain kerran. Työssäoloehdon täyttymisessä otetaan huomioon työ, jota henkilö on tehnyt täytettyään 16 vuotta. Lisäksi työssäoloへtoon sovelletaan, mitä 16 §:n 3—5 momentissa säädetään. *Tässä momentissa tarkoitettuun työssäoloaikaan ei lueta työtä, jonka palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut työmarkkinatuesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa ja 2 a luvussa tarkoitettua tukea.*

16 §

*Palkansaajan oikeus ansioon suhteutettuun
päivärahaan*

Työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (tarkastelujakso) ollut 43 viikkoa sellaisessa vakuutuksenalaisessa työssä, jossa työaika kunakin viikkona on ollut vähintään 18 tuntia tai jonka työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on tasoittumisjakson aikana ollut keskimäärin vähintään 18 tuntia viikossa ja palkka työehtosopimuksen mukainen tai, jollei työalalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkka vastaa vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa. Työssäoloehdon täyttymisessä voidaan henkilön pyynnöstä ottaa huomioon myös sellainen neljän peräkkäisen viikon ajanjakso, jossa työaika on yhteensä vähintään 80 tuntia jakautuneena kullekin viikolle. Työ voidaan lukea työssäoloehtoon vain kerran.

Työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden aikana (*tarkastelujakso*) ollut 43 *kalenteriviikkoa* sellaisessa vakuutuksenalaisessa työssä, jossa työaika kunakin *kalenteriviikkona* on ollut vähintään 18 tuntia tai jonka työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on tasoittumisjakson aikana ollut keskimäärin vähintään 18 tuntia *kalenteriviikossa* ja palkka työehtosopimuksen mukainen tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkka vastaa vähintään peruspäivärahan 40-kertaista määrää kuukaudessa. Työssäoloehdon täyttymisessä voidaan henkilön pyynnöstä ottaa huomioon myös sellainen neljän peräkkäisen *kalenteriviikon* ajanjakso, jossa työaika on yhteensä vähintään 80 tuntia jakaantuneena kullekin viikolle. Työ voidaan lukea työssäoloehtoon vain kerran. Tässä momentissa tarkoitettuun työssäoloaikaan ei lueta työtä, jonka palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut työmarkkinatuesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa ja 2 a luvussa tarkoitettua tukea.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.

Lain 13 §:n 2 momenttia sekä 16 §:n 2 momenttia sovelletaan henkilöihin, joiden työttömyysturvalain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaika alkaa alusta lain voimaantulon jälkeen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 13 ja 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 6 päivänä syyskuuta 1996 annetun lain (666/1996) 13 §:n 5 momentti ja 16 §:n 9 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 666/1996 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Oikeus päivärahaan

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun työssäoloaikaan voidaan rinnastaa enintään 16 viikon ajalta myös ajanjakso, jolta henkilö on saanut työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun työssäoloaikaan voidaan rinnastaa enintään 16 *kalenteriviikon* ajalta myös ajanjakso, jolta henkilö on saanut työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea.

16 §

Palkansaajan oikeus ansioon suhteutettuun päivärahaan

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun työssäoloaikaan voidaan rinnastaa enintään 16 viikon ajalta myös ajanjakso, jolta henkilö on saanut työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuun työssäoloaikaan voidaan rinnastaa enintään 16 *kalenteriviikon* ajalta myös ajanjakso, jolta henkilö on saanut työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.

Lain 13 §:n 5 momenttia sekä 16 §:n 9 momenttia sovelletaan henkilöihin, joiden työttömyysturvalain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaika alkaa alusta lain voimaantulon jälkeen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

